

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ РОБЕРТА ЕЛЬВОРТІ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

*Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальностями 071 Облік і оподаткування
072 Фінанси, банківська справа та страхування*

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу Економіко-технологічного інституту імені Роберта Ельворті заборонено.

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) за спеціальностями 071 Облік і оподаткування та 072 Фінанси, банківська справа та страхування / укладач: Ткаченко І.П. – Кропивницький: ЕТІ, 2023. - 96 с.

Укладач:

Ткаченко І.П., к.е.н, доцент

Відповідальний за випуск:

Зав. кафедри фінансів та

бухгалтерського обліку

к.е.н., доцент Фрунза С.А.

Затверджено на засіданні

кафедри фінансів та

бухгалтерського обліку

протокол № від 2023 р.

Коротка анотація. Видання містить плани практичних занять, завдання, питання самоконтролю, список літератури з дисципліни. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Фінансовий аналіз» відповідають плану підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за

спеціальностями 071 Облік і оподаткування та 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

ВСТУП

На шляху інтеграції України до європейського освітнього процесу першочергового значення набуває підвищення рівня конкурентоспроможності фахівців з вищою економічною освітою. Конкурентне середовище потребує прийняття ефективних управлінських рішень системі фінансів підприємства.

В умовах ринкової економіки важливою вихідною основою для прийняття управлінських рішень є результати фінансового аналізу.

Управлінські рішення приймаються як для удосконалення процесів виробництва в цілому, так і для їх окремих елементів. В системі управління виробництвом фінансовий аналіз є поєднуючою ланкою між збором інформації та прийняттям управлінських рішень. Його значення полягає в тому, що він є головним засобом виявлення резервів підвищення ефективності операційної, фінансової і інвестиційної діяльності, удосконалення механізму господарювання.

У зв'язку з цим, аналітична підготовка майбутніх бакалаврів з обліку та оподаткування, фінансів, банківської справи і страхування займає особливе місце у системі економічної освіти, а курс «Фінансовий аналіз» є важливою складовою частиною учбового плану підготовки бакалаврів з фінансів, банківської справи та страхування та включений до циклу професійно-орієнтованих дисциплін.

Зміст і цільовий напрям фінансового аналізу полягає в оцінюванні результатів діяльності та фінансового стану господарюючого суб'єкта, у виявленні можливостей підвищення ефективності його функціонування за допомогою раціональної фінансової політики.

Основні завдання вивчення дисципліни «Фінансовий аналіз» полягають в тому, що майбутні фахівці отримають знання з питань: загальної оцінки фінансового стану господарюючого суб'єкта, аналізу фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності, грошових потоків, прибутковості та рентабельності підприємства, кредитоспроможності, інвестиційної діяльності підприємства, комплексної оцінки ефективності господарської діяльності підприємства та впливу окремих факторів її рівень, а також використовувати одержані результати з метою пошуків резервів поліпшення фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

В процесі вивчення даної дисципліни студенти одержують знання з основ фінансового аналізу і, спираючись на них, набувають потрібних практичних навиків здійснення аналізу та компетентності фахівців - фінансових аналітиків.

Необхідність підготовки навчального посібника викликана нагальною потребою узагальнення вітчизняної та зарубіжної літератури, присвяченої

питанням оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, а мета його підготовки — максимально просто викласти основи фінансового аналізу на прикладі наскрізного оцінювання стану підприємства..

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ

ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

ТЕМА 1. ЗНАЧЕННЯ І ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

Необхідність та сутність фінансового аналізу. Фінансовий аналіз як частина загального, повного аналізу фінансово-господарської діяльності. Фінансовий аналіз як система способів накопичення, опрацювання, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності господарюючого суб'єкта.

Зміст і цільовий напрям та завдання фінансового аналізу. Напрями та принципи фінансового аналізу. Основні елементи фінансового стану підприємства. Класифікація видів фінансового аналізу. Основні задачі зовнішнього фінансового аналізу. Мета внутрішнього фінансового аналізу. Класифікація користувачів фінансового аналізу.

Вимоги до інформаційної бази фінансового аналізу. Система показників інформаційного забезпечення фінансового аналізу, що формуються із зовнішніх джерел та внутрішніх джерел. Порівняльна характеристика зовнішнього і внутрішнього фінансового аналізу підприємства.

Метод фінансового аналізу. Методи та прийоми фінансового аналізу: горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, аналіз відносних показників, порівняльний та факторний аналіз. Класифікація методів аналізу: неформалізовані та формалізовані. Традиційні методи економічної статистики, математико-статистичні методи, що застосовуються у фінансовому аналізі, сучасна методика фінансового аналізу.

1. Теоретичні питання

План

- 1.1. Сутність та завдання фінансового аналізу
- 1.2. Види фінансового аналізу та його користувачі
- 1.3. Методи та прийоми фінансового аналізу

2. Тести

1. Визначення фінансово-економічних явищ за їхнім теоретичним зв'язком між собою це:

- а) метод моделювання;
- б) спостереження і збирання фактів;
- в) метод синтезу;
- г) системний підхід.

2. Яка із зазначених цілей не має точного кількісного виміру:

- а) фінансова незалежність;
- б) економічна гарантія;
- в) безбитковість;
- г) платоспроможність.

3. Детермінований аналіз не займається аналізом у разі, якщо існує:

- а) прямий вплив факторів на результативний показник;
- б) однозначно визначений функціональний зв'язок;
- в) імовірнісний зв'язок;
- г) правильної відповіді немає.

4. До предикативних моделей належить:

- а) горизонтальний аналіз;
- б) розрахунок точки безбитковості;
- в) вертикальний аналіз;
- г) звітний баланс.

5. До детермінованих моделей не належить:

- а) адитивна модель;
- б) кратна модель;
- в) мультиплікативна модель;
- г) правильної відповіді немає.

6. Процес фокусування тільки на найбільш важливих чинниках для пояснення фінансового феномена або явища називається:

- а) абстракцією;
- б) маржинальним аналізом;
- в) раціональним аналізом;
- г) контрольованим експериментом.

7. Об'єктом фінансового аналізу є:

- а) трудові ресурси підприємства;
- б) фінансові ресурси підприємства;
- в) вплив неврожаю зернових на видатки фермера Петренка;
- г) вплив реклами на підвищення попиту на модні моделі взуття.

8. Дає можливість визначити схожі ознаки і встановити необхідні зв'язки та відхилення між ознаками фінансових явищ:

- а) трендовий аналіз;
- б) порівняльний аналіз;
- в) маржинальний аналіз;
- г) експеримент.

9. Виходячи із здорового глузду та Вашого повсякденного досвіду, визначте, де існує прямопропорційний зв'язок:

- а) реінвестуванням прибутку та виплатою дивідендів;

- б) часткою заборгованості в структурі капіталу та ліквідності;
- в) часткою власного капіталу в структурі капіталу та фінансовою незалежністю;
- г) витратами на виробництво та ціною ресурсів.

10. До внутрішніх користувачів фінансової інформації належать:

- а) акціонери підприємства;
- б) кредитори підприємства;
- в) постачальники підприємства;
- г) менеджери підприємства.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Сутність та необхідність проведення фінансового аналізу.
2. Зміст і цільовий напрям та завдання фінансового аналізу.
3. Порівняльна характеристика зовнішнього і внутрішнього фінансового аналізу підприємства.
4. Характерні особливості методу фінансового аналізу.
5. Сучасна методика фінансового аналізу.
6. Класифікація фінансових показників діяльності підприємства.
7. Як пов'язані між собою поняття «фінанси», «фінанси підприємств», «фінансовий менеджмент» та «фінансовий аналіз».
8. Охарактеризуйте фінансову сферу країни. Яка складова є провідною і чому?
9. Визначте завдання фінансового аналізу, зумовлені завданнями управління підприємством у трьох сферах – фінансовій, інвестиційній та операційній.
10. Які статті належать до «хворих» статей звітності?
11. Які існують підходи до аналізу фінансової звітності? Охарактеризуйте їхню сутність.
12. Сформулюйте мету фінансового аналізу для трьох основних груп користувачів: менеджерів фірми, власників капіталу, кредиторів.

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Сутність фінансового аналізу підприємств.
2. Зміст і цільовий напрям фінансового аналізу.
3. Основні елементи аналізу фінансового стану підприємства.
4. Класифікація видів фінансового аналізу.
5. Мета внутрішнього фінансового аналізу підприємства.
6. Основні завдання зовнішнього фінансового аналізу підприємства.
7. Основні користувачі фінансової інформації.

8. Порівняльна характеристика зовнішнього і внутрішнього фінансового аналізу підприємства.
9. Що розуміють під предметом фінансового аналізу?
10. Що таке об'єкт та суб'єкт фінансового аналізу?
11. Що таке метод фінансового аналізу?
12. Назвіть основні прийоми фінансового аналізу.
13. На чому ґрунтується методологія та методика фінансового аналізу?
14. Основні типи моделей фінансового аналізу.
15. Формалізовані методи фінансового аналізу.
16. Неформалізовані методи фінансового аналізу

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Основні джерела формування фінансових ресурсів – це отримані в порядку перерозподілу кошти.
2. Внутрішній аналіз використовує всі існуючі джерела інформації.
3. Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях.
4. Регресійний аналіз використовується для відображення взаємозалежностей між факторами.
5. Дескриптивні моделі – це моделі описового характеру. Вони ґрунтуються на інформації фінансової звітності, є основними для оцінювання фінансового стану підприємства.
6. Предикативні моделі – це моделі для порівняння фактичних показників діяльності підприємств з розрахунковими.
7. Адитивна модель факторної системи – це результативний показник, що представлений у вигляді алгебричної суми факторних. **(«так», «ні»)**
8. Основні джерела формування фінансових ресурсів – це отримані в порядку перерозподілу кошти.
9. Внутрішній аналіз використовує всі існуючі джерела інформації.
10. Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях.
11. Регресійний аналіз використовується для відображення взаємозалежностей між факторами.
12. Дескриптивні моделі – це моделі описового характеру. Вони ґрунтуються на інформації фінансової звітності, є основними для оцінювання фінансового стану підприємства.
13. Предикативні моделі – це моделі для порівняння фактичних показників діяльності підприємств з розрахунковими.

14. Адитивна модель факторної системи – це результативний показник, що представлений у вигляді алгебричної суми факторних.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті?

1. Зміст фінансового аналізу можна визначити такими складовими: функція _____, _____ функція, _____ дослідження.

2. Об'єктом фінансового аналізу підприємства є _____ підприємства, їх формування та використання.

3. _____ фінансового аналізу – це системне, комплексне вивчення, вимір та узагальнення впливу факторів на кінцеві результати діяльності підприємства шляхом оброблення спеціальними методами системи показників плану, обліку, звітності та інших джерел інформації та виявлення всіх резервів з метою підвищення ефективності виробництва.

4. Суб'єктами фінансового аналізу є _____, які зацікавлені в діяльності підприємства з якихось причин.

5. Зовнішні користувачі інформації залежно від фінансової зацікавленості поділяються на користувачів:

З _____ фінансовою зацікавленістю: дійсні інвестори, потенційні інвестори, кредитуючі банки;

З _____ фінансовою зацікавленістю: податкові органи, банки, що їх обслуговують, страхові компанії, замовники, профспілки;

_____ фінансової зацікавленості: органи статистики, арбітраж, аудиторські фірми.

6. За метою дослідження фінансовий аналіз поділяється на: _____, _____, _____.

ТЕМА 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

Джерела інформації для проведення фінансового аналізу. Головна мета аналізу фінансових звітів. Значення бухгалтерського балансу для фінансового аналізу діяльності підприємства як найважливішої форми бухгалтерської звітності. Методичні принципи оцінки балансу. Побудова та оцінка балансу.

Характеристика форм фінансової звітності. Звіт про фінансові результати. Звіт про власний капітал підприємства. Звіт про рух грошових коштів підприємства. Примітки до річної звітності. Методи перевірки бухгалтерського балансу та оцінки активів. Необхідність та порядок перетворення бухгалтерського балансу в аналітичний баланс-нетто. Економічна оцінка балансу підприємства. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу підприємств, окремих галузей, сфер діяльності та форм власності. Оперативна звітність та обстеження як джерела інформації для фінансового аналізу.

1. Теоретичні питання

План

2.1 Система інформаційного забезпечення фінансового аналізу

2.2 Сутність та завдання аналізу фінансових звітів

2. Тести

1. **Прикладом негрошових операцій не є:**

- а) бартерні угоди;
- б) перетворення зобов'язань на власний капітал;
- в) надходження основних засобів на умовах фінансового лізингу;
- г) надання позик іншим підприємствам.

2. **Як зміняться статті балансу внаслідок збільшення справедливої вартості частини основних засобів на дату балансу:**

- а) збільшиться балансова вартість основних засобів;
- б) збільшиться стаття «Інший додатковий капітал»;
- в) збільшиться балансова вартість основних засобів та стаття «Інший додатковий капітал»;
- г) оцінка статей не зміниться.

3. **Залишок за статтею балансу «Резерв сумнівних боргів» на кінець звітного періоду зріс, а первісна вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась. Унаслідок цього:**

- а) зросла балансова вартість цієї дебіторської заборгованості;
- б) збільшився власний капітал за рахунок збільшення резервів;

- в) збільшилася балансова вартість оборотних активів;
- г) зменшилася балансова вартість цієї дебіторської заборгованості.

4. Майно підприємства складається з:

- а) основних засобів та оборотних коштів;
- б) необоротних та оборотних матеріальних засобів;
- в) необоротних матеріальних і нематеріальних активів та оборотних коштів;
- г) основних засобів та необоротних нематеріальних активів.

5. Протягом звітнього періоду на підприємстві була здійснена заміна активу, який забезпечував надходження економічних вигод протягом кількох років, на новий. Витрати, що пов'язані з його заміною, будуть відображені:

- а) у звіті про фінансові результати (як витрати періоду);
- б) у звіті про власний капітал (як нерозподілений прибуток);
- в) у балансі (як актив);
- г) не будуть відображені у фінансові звітності.

6. Матеріальні необоротні активи включають:

- а) готову продукцію;
- б) незавершене виробництво;
- в) будинки та споруди;
- г) патенти.

7. Актив балансу відображає:

- а) зміну в складі власного капіталу підприємства;
- б) характер (напрямок) використання капіталу підприємства;
- в) усі джерела утворення майна підприємства;
- г) джерела формування основних засобів підприємства.

8. Який фактор впливає на суму валового прибутку:

- а) собівартість реалізованої продукції;
- б) витрати на збут;
- в) фінансові витрати;
- г) адміністративні витрати?

9. Згідно зі Звітом про фінансові результати управлінські витрати загальногосподарського характеру відносяться до складу:

- а) собівартості реалізованої продукції;
- б) адміністративних витрат;
- в) інших операційних витрат;
- г) витрат на збут.

10. Яка зі статей звіту про рух грошових коштів є відтоком при визначенні руху коштів в результаті операційної діяльності:

- а) амортизація необоротних активів;

- б) збільшення забезпечень наступних витрат і платежів;
- в) збільшення витрат майбутніх періодів;
- г) збільшення кредиторської заборгованості?

11. Яка зі статей звіту про рух грошових коштів не враховується при визначенні руху коштів у результаті інвестиційної діяльності:

- а) отримані відсотки;
- б) отримані дивіденди;
- в) надходження власного капіталу;
- г) придбання необоротних активів?

12. Завищення собівартості залишків товарних запасів за інших однакових умов:

- а) завищує розмір прибутку;
- б) зменшує розмір прибутку;
- в) не впливає на прибуток;
- г) зменшує виручку.

13. Назвіть можливий напрям використання чистого прибутку:

- а) податок на прибуток;
- б) поповнення резервного капіталу;
- в) податок на додану вартість;
- г) оплата відсотків за банківськими кредитами.

14. Згідно зі звітом про фінансові результати відсотки за кредит відображаються в:

- а) втратах від участі в капіталі;
- б) фінансових витратах;
- в) операційних витратах;
- г) адміністративних витратах.

15. До власних джерел фінансування діяльності підприємства відносять:

- а) дебіторську заборгованість;
- б) кредиторську заборгованість;
- в) додатковий капітал;
- г) основний капітал.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Сутність та необхідність проведення фінансового аналізу.
2. Зміст і цільовий напрям та завдання фінансового аналізу.
3. Порівняльна характеристика зовнішнього і внутрішнього фінансового аналізу підприємства.

4. Характерні особливості методу фінансового аналізу.
5. Сучасна методика фінансового аналізу.
6. Класифікація фінансових показників діяльності підприємства.
7. Як пов'язані між собою поняття «фінанси», «фінанси підприємств», «фінансовий менеджмент» та «фінансовий аналіз».
8. Охарактеризуйте фінансову сферу країни. Яка складова є провідною і чому?
9. Визначте завдання фінансового аналізу, зумовлені завданнями управління підприємством у трьох сферах – фінансовій, інвестиційній та операційній.
10. Які статті належать до «хворих» статей звітності?
11. Які існують підходи до аналізу фінансової звітності? Охарактеризуйте їхню сутність.
12. Сформулюйте мету фінансового аналізу для трьох основних груп користувачів: менеджерів фірми, власників капіталу, кредиторів.

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Яка мета фінансової звітності?
2. В чому полягає принцип побудови балансу підприємства?
3. Які характерні ознаки матеріальних необоротних активів?
4. Перерахуйте основні види нематеріальних активів.
5. Як формується нерозподілений прибуток в балансі?
6. На які дві складові розподіляється вкладений капітал підприємства?
7. За рахунок чого формується резервний капітал підприємства?
8. Що досліджуються за допомогою порівняльного аналітичного балансу?
9. Яка технологія побудови матричного балансу?
10. Охарактеризуйте структуру звіту про фінансові результати.
11. В чому сутність непрямого методу складання звіту про рух грошових коштів?
12. Як будується звіт про власний капітал?

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Часто бізнес образно порівнюють з грою, а баланс — з позицією гравців на ігровому полі в конкретний момент часу.
2. Для цілей аналізу розділ балансу «Витрати майбутніх періодів» відносять до величини власного капіталу.
3. Власний капітал — це чисті активи.
4. Оборотний капітал підприємства відрізняється від основного тим, що він змінює свою матеріально-речову форму за відносно довгий строк.
5. Поточні зобов'язання тісно пов'язані з оборотними активами.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. Згідно з П(С)БО, _____ діяльність — це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.

2. До типових прикладів руху коштів у результаті інвестиційної діяльності можна віднести такі:

- придбання _____ інвестицій, _____ активів, майнових комплексів;
- отримання відсотків, _____;
- реалізація _____ активів, майнових комплексів (дезінвестиції).

3. До типових прикладів руху коштів у рамках операційної діяльності належать такі:

- грошові надходження від _____ товарів, робіт, послуг;
- грошові _____ постачальникам за товари та послуги;
- грошові _____ з оплати праці;
- _____ податків.

4. До типових прикладів руху коштів у результаті фінансової діяльності слід віднести:

- надходження власного _____ ;
- _____ позичок;
- _____ позичок;
- _____ дивідендів.

5. Згідно з П(С)БО, _____ діяльність — діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства (який не є результатом _____ діяльності).

6. Шаховий принцип побудови звіту про власний капітал передбачає розміщення по горизонталі елементів (статей) _____, а по вертикалі — основних _____, які можуть привести до зміни окремих статей і _____ капіталу в цілому.

7. _____ діяльність — це основна діяльність підприємства, пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції, що є головною метою створення підприємства і забезпечує основну частку його доходу, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною та фінансовою.

8. До типових прикладів руху коштів у рамках _____ діяльності належать

такі: випуск власного капіталу (акцій); отримання позик та їх погашення; викуп акцій власної емісії; сплата дивідендів.

9. До типових прикладів руху коштів у результаті _____ діяльності слід віднести: платежі, пов'язані з придбанням основних засобів і нематеріальних активів; надходження коштів від продажу необоротних активів; надання позик іншим підприємствам; надходження коштів від фінансових інвестицій (дивіденди, відсотки).

10. До типових прикладів руху коштів у результаті _____ діяльності слід віднести: надходження коштів від реалізації продукції (товарів, послуг); надходження коштів за надання права користування активами (оренда, ліцензії); платежі постачальникам; виплати працівникам; сплата податків тощо.

11. _____ прибуток — частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками.

12. _____ звітність — це сукупність форм звітності, що відображають майновий і фінансовий стан підприємства на визначену _____, а також фінансові результати діяльності за звітний період та _____ коштів підприємства.

13. _____ — звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

14. _____ — це звіт про доходи, витрати і фінансові результати підприємства.

15. Згідно з П(С)БО до статті «Інші фінансові доходи» (Ф. 2 рядок 120) відносять отримані _____, відсотки та інші доходи від фінансових операцій.

16. Згідно зі Звітом про фінансові результати дохід підприємства від звичайної діяльності формується за рахунок таких складових:

- дохід від _____ діяльності;
- дохід від участі в _____;
- інші _____ доходи;
- інші доходи.

17. Сума операційних витрат, відображених в I Розділі «Звіту про фінансові результати» відрізняється на суму зміни залишків _____ та _____.

18. Якщо обсяг виробництва у звітному періоді перевищує обсяг реалізації, то, для отримання операційних витрат, відображених в I розділі суму витрат за елементами необхідно _____ на суму _____ залишків незавершеного виробництва (вартість напівфабрикатів власного виробництва) та готової продукції.

Задача 1. За даними фінансової звітності побудуйте порівняльний аналітичний баланс (табл. 2.1). На підставі балансу проведіть горизонтальний і вертикальний аналіз. Дайте оцінку динаміки і структури балансу, виявіть «хворі» статі та основні позитивні якості.

Таблиця 2.1- Схема побудови порівняльного аналітичного балансу

Найменування статей	Код строки	На початку звітного періоду		На кінець звітного періоду		Зміни		
		Абсолютні величини	Відносні величини	Абсолютні величини	Відносні величини	В абсолютних величинах	У структурі	Темпи зростання, %
1	2	3	4	5	6	7	8=6-4	9
АКТИВ (А)								
A _i		A ₀	A ₀ /B ₀ * 100%	A ₁	A ₁ /B ₁ * 100%	ΔA=A ₁ -A ₀	(A ₁ /B ₁ -A ₀ /B ₀)* 100%	A ₁ /A ₀ *100%
...								
A _j								
Баланс (Б)		B ₀	100	B ₁	100	ΔB=B ₁ -B ₀	0	B ₁ /B ₀ *100%
ПАСИВ(П)								
П _i		П ₀	П ₀ /B ₀ * 100%	П ₁	П ₁ /B ₁ * 100%	ΔП=П ₁ -П ₀	(П ₁ /B ₁ -П ₀ /B ₀)* 100%	П ₁ /П ₀ * 100%
...								
П _j								
Баланс (Б)		B ₀	100	B ₁	100	ΔB=B ₁ -B ₀	0	B ₁ /B ₀ *100%

Задача 2. - За даними фінансової звітності (*Додаток А*) побудуйте спрощений (агрегований) баланс. Зробіть горизонтальний і вертикальний аналіз балансу і дайте оцінку змін, що сталися.

Задача 3

За даними фінансової звітності побудуйте матричний баланс на початок року, кінець року та різницевий матричний баланс. Для економії місця в одній формі наведіть показники балансу на початок і кінець року (відповідно «чисельник» і «знаменник» клітинки матриці), а також різницевий матричний баланс (нижній правий кут клітинки матриці).

На підставі матричного балансу проведіть ґрунтовний аналіз складу і джерел формування майна підприємства.

Задача 4. За даними табл. 2.2 складіть матричний баланс. На підставі матричного балансу проведіть аналіз складу і джерел формування майна підприємства.

Таблиця 2.2- **Активи та пасиви підприємства**

Показники	тис. грн
Необоротні активи	200
Оборотні активи	350
Витрати майбутніх періодів	50
Усього активів	?
Власний капітал	300
Довгострокові зобов'язання	50
Короткострокові зобов'язання	?
Усього джерел	?

Задача 5. За даними фінансової звітності здійсніть горизонтальний і вертикальний аналіз звіту про фінансові результати і дайте оцінку змін, що сталися.

Задача 6. На підставі консолідованого балансу на початок та на кінець року складіть звіт про рух грошових коштів. За поточний рік підприємство

придбало основних засобів на суму 150 млн грн, амортизація становила 30 млн грн, чистий прибуток — 76 млн грн, виплатила дивіденди — 20 млн грн. За станом руху грошових коштів зробіть висновки щодо якості управління підприємством.

Задача 6. За даними табл. 2.6 визначте чистий рух коштів на кінець звітного періоду.

Таблиця 2.6- Рух коштів підприємства (млн. грн.)

№ з/п	Найменування статті	За попередній період	За звітний період
1	Обсяг продаж	—	5000
2	Змінні витрати	—	3500
3	Операційні витрати	2500	320
4	Відсотки за кредитами	50	500
5	Податки та інші витрати	—	150
6	Чистий рух від операційної діяльності		
7	Придбання активів	12500	—
8	Надходження від продажу активів	—	—
9	Чистий рух від інвестиційної діяльності		
10	Акціонерний капітал	7520	—
11	Позиковий капітал	9000	—
12	Виплати в погашення позик	—	—
13	Виплати дивідендів	—	50
14	Чистий рух від фінансової діяльності		
15	Cash-Flow на початок періоду	0	
16	Чистий рух на кінець періоду		

ТЕМА 3 АНАЛІЗ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

Методологічна послідовність та порядок розрахунків й аналізу показників фінансового стану підприємства. Загальна характеристика коштів підприємства, їх складу та стану, розміщення та структури.

Аналіз майна підприємства. Значення й методи аналізу майна підприємства. Аналіз структури майна підприємства. Аналіз динаміки майна підприємства. Класифікація та порядок розрахунку й методи оцінки показників, що характеризують стан використання майна підприємства. Основні напрямки поліпшення використання майна підприємства та оптимізації джерел його формування.

Аналіз стану та використання оборотних коштів підприємства. Аналіз структури розміщення оборотних коштів. Оцінка використання оборотних коштів за видами. Аналіз дебіторської заборгованості. Аналіз обертання активів та ефективності їх використання.

1. Теоретичні питання

План

- 3.1 Аналіз валюти бухгалтерського балансу
- 3.2 Аналіз складу і структуру активів підприємства
- 3.3 Аналіз оборотного капіталу підприємства

2. Тести

1. Підприємство купує товар на суму 100 тис. грн з оплатою в день придбання. Продає товар через 30 днів за 130 тис. грн. Отримує гроші від покупця через 40 днів. Скільки днів буде тривалість фінансового циклу:

- а) 30;
- б) 10;
- в) 70;
- г) 35?

2. Імобілізація оборотних ативів може бути виправданою в разі :

- а) зниження їх оборотності;
- б) збільшення обсягу операційної діяльності;
- в) прискорення їх оборотності;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Які напрями розміщення оборотних активів можна віднести до високоліквідних активів:

- а) матеріальні оборотні активи;

- б) товари відвантажені;
- в) дебіторська заборгованість;
- г) гроші на банківських рахунках і в касі підприємства?

4. Яка частина оборотних коштів обслуговує сферу обігу:

- а) готова продукція на складі;
- б) кошти на рахунках у банках і касі, в розрахунках;
- в) виробничі запаси;
- г) готова продукція, грошові кошти і кошти в розрахунках?

5. Майно підприємства складається з :

- а) основних засобів і оборотних коштів;
- б) необоротних та оборотних матеріальних засобів;
- в) необоротних матеріальних і нематеріальних активів та оборотних коштів;
- г) основних засобів та необоротних нематеріальних активів.

6. У звітному періоді використання активів підприємства буде ефективнішими, ніж у попередньому, якщо:

- а) темпи приросту чистого прибутку будуть більші за темпи приросту активів, а темпи приросту чистого доходу менші;
- б) темпи приросту чистого доходу будуть більші за темпи приросту активів, а темпи приросту чистого прибутку менші;
- в) темпи приросту чистого прибутку більші за темпи приросту чистого доходу, а темпи приросту чистого доходу більші за темпи приросту активів;
- г) темпи приросту активів більші темпів приросту чистого доходу та чистого прибутку.

7. Від`ємне значення тривалості фінансового циклу скоріш за все свідчить про те, що:

- а) підприємство має високу тривалість обороту дебіторської заборгованості;
- б) підприємство має високу тривалість обороту кредиторської заборгованості;
- в) підприємство не має кредиторської заборгованості;
- г) правильної відповіді не має.

8. За функціональною роллю оборотний капітал поділяється на:

- а) нормовані та ненормовані оборотні кошти;
- б) оборотні фонди та фонди обігу;
- в) предмети праці та грошові кошти;
- г) виробничі фонди та фонди обігу.

9. Скільки днів триватиме операційний цикл підприємства, якщо середній період обороту запасів сировини та матеріалів становить 25 днів; середній

період обороту незавершеного виробництва – 8; середній період обороту запасів грошової продукції – 19; середній період обороту дебіторської заборгованості – 20; середній період обороту грошових коштів – 3; середній період обороту кредиторської заборгованості -16 днів:

- а) 52;
- б) 72;
- в) 56;
- г) 25?

10. Підприємство має основні засоби на суму 200 тис. грн, запаси - 100, дебіторську заборгованість – 40, поточні фінансові інвестиції – 10, кредиторську заборгованість – 60 тис. грн. Якими будуть поточні фінансові потреби підприємства:

- а) 290 тис. грн;
- б) 90 тис. грн;
- в) 80 тис. грн;
- г) 100 тис. грн?

11. Робочий капітал – це різниця між:

- а) необоротними активами підприємства та його довгостроковими зобов'язаннями;
- б) необоротними активами підприємствами та його власним капіталом;
- в) оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями;
- г) оборотними активами підприємства то його довгостроковими зобов'язаннями.

12. Прискорення обороту оборотних активів не веде до:

- а) абсолютного їх вивільнення з обороту;
- б) відносного їх вивільнення з обороту;
- в) зростання іммобілізації оборотних активів;
- г) збільшення обсягів позикового капіталу.

13. Довгострокові фінансові інвестиції відносяться до:

- а) короткострокових зобов'язань;
- б) основного капіталу;
- в) перманентного капіталу;
- г) оборотного капіталу.

14. Скільки днів триватиме фінансовий цикл підприємства, якщо середній період обороту запасів сировини та матеріалів становить 15 днів; середній період обороту незавершеного виробництва – 5; середній період обороту запасів готової продукції – 10; середній період обороту дебіторської

заборгованості – 20; середній період обороту грошових коштів – 12; середній період обороту кредиторської заборгованості -26 днів:

- а) 30;
- б) 50;
- в) 24;
- г) 36?

15. Індекс постійного активу визначається як відношення:

- а) необоротних активів до оборотних активів;
- б) необоротних активів до загальної суми майна;
- в) необоротних активів до робочого капіталу;
- г) необоротних активів до власного капіталу.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Обґрунтуйте основні принципи фінансового обліку.
2. Як пов'язані між собою форми фінансової звітності?
3. Які статті можна віднести до «хворих» статей звітності?
4. Як з'являється кредиторська заборгованість на підприємстві?
5. Збільшення якої заборгованості, кредиторської чи дебіторської, означає збільшення грошових надходжень? Чому?
6. Чому при складанні звіту про рух грошових коштів амортизація додається до прибутку від звичайної діяльності? Обґрунтуйте.
7. Чи завжди доходи та витрати підприємства, відображені у звіті про фінансові результати, збігаються з грошовими надходженнями (видатками) в рамках операційної та інвестиційної діяльності? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Охарактеризуйте послідовність проведення аналізу фінансового стану.
2. Яка економічна суть і структура майна підприємства?
3. Наведіть класифікацію активів підприємства.
4. У чому полягає відмінність між необоротними і оборотними активами?
5. За якими етапами проводиться аналіз майна підприємства?
6. Назвіть основні показники аналізу майнового стану підприємства, їх розрахунок і характеристику.

7. Як проводиться горизонтальний і вертикальний аналіз майна підприємства?
8. Які коефіцієнти характеризують структуру активів підприємства?
9. У чому полягає золоте правило підприємства?
10. Як здійснюється аналіз ефективності використання основних засобів?
11. Назвіть зміст, завдання та основні напрями аналізу оборотних активів.
12. Що таке фінансовий цикл і як вимірюється його тривалість?

5. Оцініть правильність тверджень («так», «ні»)

1. Матеріальною основою виробничого процесу є засоби праці, які набувають економічної форми основних засобів.
2. Майбутня економічна вигода – це потенційна здатність активу сприяти (прямо або не прямо) надходженню до підприємства грошових коштів або їх еквівалентів.
3. Підприємство зацікавлене здійснювати свою господарську діяльність при максимальних запасах активів.
4. Оборотні активи підприємств у процесі виробничої діяльності перебувають у безперервному русі і постійно змінюють свою форму.
5. Кількість оборотів активів – це відношення середньої вартості активів до виручки від реалізації.
6. Прискорення оборотності оборотних активів збільшує потребу в них.
7. Якщо темпи приросту виручки і прибутку більші за темпи приросту активів, то у звітному періоді використання активів підприємства було ефективнішим, ніж у попередньому періоді.
8. Збільшення в структурі необоротних активів статті «Довгострокові фінансові інвестиції» вказує на відволікання коштів з основної виробничої діяльності.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. _____ - це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку у вигляді відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості або інших вигод для інвестора.
2. _____ вартість – це сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами. На практиці її ототожнюють з ринковою вартістю інвестицій.

3. До виробничих оборотних фондів належать: сировина, основні й допоміжні _____, напівфабрикати, паливо, тара, _____ частини для ремонтів, малоцінні й швидкозношувані предмети, незавершене _____, напівфабрикати власного виготовлення, витрати _____ періодів.
4. Фонди обігу – це залишки _____ продукції на складі підприємств, відвантажені, але не _____ покупцями товари, залишки коштів підприємств на _____ рахунку в банку, касі, у розрахунках, у дебіторській _____, а також укладені в короткострокові _____ папери.
5. _____ підприємства (активи) є дзеркальним відображенням _____, який у нього інвестований.
6. Активи показують напрямки конкретного використання залучених _____ ресурсів, а капітал(_____) зобов'язання підприємства перед _____ та _____.
7. За Міжнародними стандартами рахівництва запаси розглядаються як _____, що:
 - а) придбані та зберігаються для перепродажу;
 - б) отримані у процесі власного _____ і призначені для продажу;
 - в) бувають у формі сировини, матеріалів, _____ виробництва, призначених для використання у виробничому циклі або при наданні послуг.
8. У роздрібній та оптовій торгівлі запаси товарів, призначених для продажу, є _____ статтею активів. У виробничих компаніях, де запаси також є вагомою часткою _____, розрізняють їх три види: запаси сировини для виготовлення продукції; запаси напівфабрикатів (_____ виробництво); запаси готової до продажу _____. При цьому вартість запасів напівфабрикатів та готової продукції _____ ніж сировини, з якої вони виготовлені, оскільки у їхню вартість включена вартість _____, електроенергії та інших виробничих витрат.
9. Різноманітні елементи, що складають _____ активи, можна об'єднати у чотири підгрупи: товарно-матеріальні запаси (склад); дебіторська заборгованість; грошові кошти; інші _____ активи.
10. До _____ активів належать активи, котрі не існують фізично. Передусім йдеться про ділову репутацію фірми (гудвіл).
11. _____ - це великі, високовартісні, довгострокові матеріальні активи, необхідні для ведення операційної діяльності. Землю, будівлі, обладнання, офісні приміщення та транспорт, як правило, зараховують до цієї групи. Стандартний спосіб оцінки зазначених активів такий: з початкової вартості вираховується процент _____ за певний термін користування.
12. Стаття « _____ » включає активи, що знаходяться у тривалому володінні підприємства, наприклад ті акції інших

підприємств, котрі в подальшому можуть бути продані. Частіше – акції дочірніх підприємств.

13. _____ - матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для цілей управління та які, як очікується, будуть використовуватись протягом більш ніж один рік (або операційний цикл, якщо він довший за _____).
14. За характером участі в господарському процесі активи підприємства поділяються на _____ та _____.
15. За формами функціонування активи підприємства поділяються на _____ (основні засоби, запаси); _____ активи (гудвіл, патенти, авторські права тощо); _____ активи (дебіторська заборгованість, _____ інвестиції)
16. Для цілей аналізу необхідно суму витрат майбутніх періодів визначити за часом і розподілити між _____ та _____ активами. Витрати майбутніх періодів, погашення яких очікується протягом наступного періоду слід віднести до _____ активів.
17. Коефіцієнт _____ - це відношення необоротних активів до загальної суми активів.
18. Коефіцієнт _____ - це відношення оборотних активів до загальної суми активів.
19. Коефіцієнт зносу – це відношення величини зносу до _____ вартості основних засобів.
20. Коефіцієнт оновлення – це відношення суми введених за звітний період основних засобів до _____ вартості основних засобів на _____ періоду.
21. Коефіцієнт вибуття – це відношення _____ вартості основних засобів, що вибули до їх первісної вартості на _____ періоду.
22. Коефіцієнт _____ - це одиниця мінус коефіцієнт зносу.
23. «Кредиторська заборгованість» співвідноситься з «_____ заборгованістю».
24. _____ запаси – різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості _____ праці у виробничому та іншому господарському процесі. Вони _____ споживаються в кожному циклі та _____ переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг.
25. Двома найголовнішими компонентами оборотних активів є: _____ та _____.
26. _____ інвестиції є активною формою ефективного використання тимчасово вільного капіталу.
27. За швидкістю обертання в грошові кошти (за ліквідністю) оборотний капітал поділяється на: _____, _____, _____.

28. До високоліквідних оборотних активів відносяться: _____, _____.
29. Тривалість _____ циклу більше тривалості _____ циклу на період обороту кредиторської заборгованості.
30. Дебіторська заборгованість показує два фактори: ділової активності; відношення підприємства до своїх _____.

Задача 1. За даними табл. 3.1 проаналізуйте стан основних засобів. Зробіть висновки.

Таблиця 3.1 Аналіз основних засобів підприємства

Показники	На початок року		На кінець року	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Первісна вартість	55000		64000	
Знос основних засобів	2200		2500	
Надходження основних засобів			1500	
Вибуття основних засобів			3700	
Коефіцієнт зносу				
Коефіцієнт оновлення				
Коефіцієнт придатності				
Коефіцієнт вибуття				

Задача 2. За даними табл. 3.2 визначте показники майнового стану. Зробіть висновки.

Таблиця 3.2 - Аналіз майнового стану

Показники	Період	
	Звітний	Попередній
Чистий дохід, тис. грн.	10000	9200
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	2600	2400
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	1950	1800
Коефіцієнт фондівдачі		
Коефіцієнт фондомісткості		
Коефіцієнт оборотності оборотних активів		
Коефіцієнт закріплення оборотних активів		

Задача 3 . Заповніть табл. 3.3 та її даними проаналізуйте майновий стан підприємства. За результатами аналізу зробіть узагальнюючі висновки.

Таблиця 3.3 - Аналіз майнового стану

Показники	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	+, -	%	Пунктів у структурі
Нематеріальні активи	300		320				
Основні засоби:							
залишкова вартість	2600						
первісна вартість			3580				
знос	830		920				
Довгострокові фінансові інвестиції	150		150				
Усього необоротні активи							
Запаси:							
виробничі запаси	3000		2800				
незавершене виробництво	1000		700				
готова продукція	1100		1000				
Дебіторська заборгованість	2040		2000				
Поточні фінансові інвестиції	500		420				
Грошові кошти	170		160				
Витрати майбутніх періодів	100		90				
Усього оборотні активи							
Частка оборотних виробничих фондів в оборотних активах							
Частка оборотних виробничих фондів в активах							
Частка основних засобів в активах							
Коефіцієнт зносу							
Коефіцієнт майна виробничого призначення							
Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах							
Коефіцієнт мобільності активів							

Коефіцієнт постійних активів							
------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Задача 4. За даними табл. 3.4 проаналізуйте вплив величини основних фондів та фондівддачі на обсяг реалізації (за допомогою методу ланцюгових підстановок). Зробіть висновки.

Таблиця 3.4 - Аналіз основних фондів

Показники	Період		Відхилення
	Попередній	Звітний	
Чистий дохід, тис. грн.	21 400	22 200	
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	23 000	23 400	
Коефіцієнт фондівддачі			

Задача 5. За даними фінансової звітності заповніть таблицю 3.5 та зробіть порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.

Таблиця 3.5 - Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості (тис. грн.)

Показники	Дебіторськ а заборгован ість	Кредиторськ а заборгованіс ть	Перевищення заборгованості	
			дебіторськ ої	кредиторсь кої
Заборгованість за товари, роботи та послуги				
За векселями				
За розрахунками з бюджетом				
За розрахунками з авансів				
За розрахунками з позабюджетними платежами	x			
За розрахунками зі страхування	x			
За розрахунками з оплати праці	x			
За розрахунками з учасниками				
Із внутрішніх розрахунків				
Інші види заборгованості				

Разом				
-------	--	--	--	--

Задача 6. За даними фінансової звітності заповніть таблицю 3.6 та зробіть загальний аналіз джерел формування оборотних активів.

Таблиця 3.6 - Аналіз джерел формування оборотних активів

Джерело власних оборотних засобів	На початок року		Наприкінці року		Зміни (+,-)	
	грн.	структура, %	грн.	структура, %	грн.	структура, %
Робочий капітал						
<i>Поточні пасиви</i>						
Короткострокові кредити банків						
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями						
Векселі видані						
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги						
Поточні зобов'язання за розрахунками						
Інші поточні зобов'язання						
Всього						

Задача 7. Для періодів, наведених у формах звітності, розрахуйте тривалість виробничого, операційного та фінансового циклів. Зробіть висновки.

Задача 8. Для періодів, наведених у формах звітності, проаналізуйте майно підприємства за такими етапами:

- вертикальний та горизонтальний аналіз активів;
- оцінка співвідношення темпів зростання активів, чистого доходу від реалізації та чистого прибутку («золоте правило економіки»);
- аналіз коефіцієнтів структури активів;
- аналіз розподілу коштів між сферою виробництва і сферою обігу;
- якісна характеристика основних засобів;
- аналіз ефективності управління активами (показники оборотності).

Побудуйте графіки зміни величини коефіцієнтів залежно від періодів. На графіках позначте:

- а) на осі абсцис – періоди;
- б) на осі ординат – величини коефіцієнтів.

За графіком визначте характер залежності (тренд). Наведіть обґрунтовані висновки щодо ефективності використання майна підприємства.

ТЕМА 4 АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ

Значення й методи аналізу капіталу підприємства. Аналіз структури капіталу підприємства. Аналіз власного капіталу підприємства. Аналіз залученого капіталу підприємства.

Аналіз кредиторської заборгованості. Аналіз динаміки капіталу підприємства. Класифікація, порядок розрахунку та методи оцінки показників, що характеризують стан використання капіталу підприємства.

Основні напрямки поліпшення використання капіталу підприємства та оптимізації джерел його формування.

1. Теоретичні питання

План

- 4.1 Оцінка структури джерел фінансових ресурсів
- 4.2. Аналіз джерел власних коштів підприємства
- 4.3 Аналіз джерел позикових коштів підприємства

2. Тести

1. Яким буде коефіцієнт фінансової залежності, якщо коефіцієнт фінансової незалежності дорівнює 0,6:

- а) 0,4;
- б) 2,5;
- в) 0,7;
- г) 1,7?

2. Яким буде коефіцієнт концентрації позикового капіталу, якщо коефіцієнт фінансової незалежності дорівнює 0,6:

- а) 0,4;
- б) 2,5;
- в) 0,7;
- г) 1,7.

3. Яким буде коефіцієнт фінансового ризику, якщо коефіцієнт фінансової незалежності дорівнює 0,6:

- а) 0,4;
- б) 2,5;
- в) 0,7;

г) 1,7?

4. Яким буде коефіцієнт фінансового ризику, якщо коефіцієнт фінансової залежності дорівнює 1,8:

а) 0,6;

б) 0,8;

в) 1,4;

г) 0,2?

5. Яким буде коефіцієнт фінансового ризику, якщо коефіцієнт концентрації позикового капіталу 0,4:

а) 0,6;

б) 0,8;

в) 0,7;

г) 1,5?

6. Яким буде коефіцієнт фінансової стабільності, якщо коефіцієнт концентрації позикового капіталу 0,4:

а) 0,6;

б) 0,8;

в) 0,7;

г) 1,5?

7. Якою буде рентабельність власного капіталу, якщо коефіцієнт фінансової залежності дорівнює 1,5, а рентабельність сукупного капіталу - 14 %:

а) 7 %;

б) 21 %;

в) 14 %;

г) неможливо визначити?

8. Загальна вартість активів підприємства становить 1000 тис. грн, поточні зобов'язання — 400, довгострокові зобов'язання — 150, поточні активи — 500 тис. грн. Коефіцієнт маневровості власного капіталу дорівнює:

а) 1,1;

б) 0,2;

в) 1,2;

г) 0,5.

9. Яким буде коефіцієнт фінансового ризику, якщо коефіцієнт фінансової залежності дорівнює 1,4:

а) 0,4;

- б) 0,6;
- в) 0,71;
- г) 0,67?

10. Яким буде коефіцієнт фінансового ризику, якщо коефіцієнт фінансової незалежності дорівнює 0,5:

- а) 1;
- б) 2;
- в) 0,5;
- г) 1,5?

11. Яким буде коефіцієнт фінансового ризику, якщо мультиплікатор власного капіталу 1,3:

- а) 0,77;
- б) 0,3;
- в) 0,7;
- г) 1,77?

12. Яким буде коефіцієнт фінансового левиріджу, розрахований відносно довгострокових зобов'язань, якщо коефіцієнт фінансової залежності капіталізованих джерел дорівнює 0,2:

- а) 0,8;
- б) 1,2;
- в) 5;
- г) 0,25?

13. Якою буде частка власного капіталу у формуванні необоротних активів, якщо необоротні активи становлять 300 тис. грн, довгострокові зобов'язання - 100, короткострокові зобов'язання - 50 тис. грн:

- а) 50 %;
- б) 17 %;
- в) 33 %;
- г) 67 %?

14. Відповідно до агресивної політики фінансування змінна частина оборотних активів фінансується з:

- а) довгострокових зобов'язань;
- б) короткострокових зобов'язань;
- в) власного капіталу та довгострокових зобов'язань;
- г) власного капіталу.

15. Зменшення робочого капіталу може свідчити про:

- а) зменшення фінансової залежності;
- б) підвищення фінансової залежності;
- г) зростання маневреності капіталу;
- в) підвищення ліквідності.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. У чому полягає відмінність між активами і пасивами підприємства? Які активи є більш важливими для діяльності підприємства?
2. У чому полягає економічний зміст оборотності активу?
3. Як саме низька ефективність використання основних засобів впливає на діяльність підприємства?
4. Про що говорить низька оборотність кредиторської заборгованості?
5. Чи може тривалість фінансового циклу бути від'ємною?
6. Що означає зростаюче за часом значення фінансового циклу?

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Поясніть сутність поняття «капітал».
2. Наведіть класифікацію капіталу підприємства.
3. У чому полягають особливості руху капіталу підприємства?
4. Наведіть принципи формування капіталу підприємства.
5. Надайте сутнісну характеристику власного капіталу.
6. У чому полягають особливості власного капіталу підприємства?
7. Надайте сутнісну характеристику позичкового капіталу.
8. Перелічіть особливості позичкового капіталу.
9. Назвіть мету та завдання аналізу фінансової незалежності підприємства?
10. За допомогою яких показників оцінюється фінансова незалежність підприємства?
11. Дайте оцінку системі показників структури капіталу: методам їх розрахунку, економічній інтерпретації.
12. Як розраховуються нормативні значення коефіцієнтів фінансової незалежності, фінансової залежності і фінансового ризику?
13. Сформулюйте золоте правило фінансування та золоте правило балансу.
14. Які основні напрями інвестування в оборотні засоби?
15. У чому полягає порівняння активів і пасивів?
16. Наведіть показники, що оцінюють співвідношення активів з джерелами їхнього фінансування.

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Борги збільшують не тільки ризик, а й прибуток.
2. Емісія облігацій — це класичний інструмент залучення позичкового капіталу на довгостроковий період.
3. Капіталізовані джерела дорівнюють чистим активам.
4. З метою зменшення ризику підприємство збільшує частку позичкового капіталу.
5. Факторинг — одне з найбільш дорогих джерел фінансування.
6. Коефіцієнт автономії обчислюється відношенням валюти балансу до суми власних коштів.
7. Овердрафтна операція — це короткостроковий кредит, який надається на кілька днів.
8. Залишок грошових коштів відноситься до змінних оборотних активів.
9. Коефіцієнт фінансового ризику показує кількість власних коштів, що припадає на 1 гривню позикових коштів.
10. Основною рисою довгострокових кредитів є великі ризики, більш складні умови обслуговування та виконання.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. Згідно з П(С)БО, _____ діяльність — це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.
2. _____ — це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку у вигляді процентів, дивідендів тощо, зростання вартості або інших вигод для інвестора.
3. _____ підприємства — це засвідчені в пасивній стороні балансу вимоги на майно, яке відображено в _____; він показує джерела _____ придбання активів підприємства.
4. _____ капітал характеризує частину активів підприємства, що профінансована його кредиторами всіх видів.
5. До _____ належать банківські кредити під заставу нерухомості, зобов'язання по облігаціях, векселі та ін. — все, що має термін сплату більше ніж один рік.
6. Основною перевагою _____ капіталу є те, що він надається на тривалий час і не несе для компанії додаткового ризику. Втім щодо його собівартості, то цей спосіб фінансування є найдорожчим.
7. Потенційна здатність приносити дохід є однією з основних характеристик капіталу. Прибуток на капітал виступає у формі _____ доходу, що отримують власники. Економічним підґрунтям _____ доходу є ефект використання капіталу як інвестиційного ресурсу або фактора виробництва.

Розмір доходу на капітал, що отримує його власник, становить основу формування витрат на його залучення і використання в економічному процесі, і позначається терміном «_____ капіталу».

8. Коли підприємство ще не має зовнішньої заборгованості, капітал підприємства визначається за формулою: _____ = _____.

9. До коригуючих показників власного капіталу відносяться: _____ капітал та _____ капітал.

10. _____ капітал відображає суму, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість.

11. _____ капітал підприємства — це кошти, які залучаються для фінансування господарської діяльності підприємства на принципах строковості, поверненості та платності.

12. _____ капітал утворюється двома шляхами: внесенням власниками підприємства грошей та інших активів; накопиченням суми доходу, що залишається на підприємстві.

13. _____ капітал — це власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві із чистого прибутку.

Задача 1. Залежно від періодів за даними фінансової звітності проаналізуйте фінансову незалежність підприємства. Для періодів, приведених у формах звітності, визначте значення таких коефіцієнтів:

- коефіцієнту фінансової незалежності;
- коефіцієнту фінансової залежності;
- коефіцієнту концентрації позичкового капіталу;
- коефіцієнту фінансового ризику;
- коефіцієнту фінансової стабільності;
- коефіцієнту довгострокової заборгованості;
- коефіцієнту покриття відсотків;
- коефіцієнту маневреності власного капіталу.

Побудуйте графіки зміни величини коефіцієнтів, залежно від періодів. На графіках на осі абсцис позначте періоди, на осі ординат — величини коефіцієнтів. За графіками визначте характер залежності (тренд). Наведіть висновки щодо можливості підприємства вільно маневрувати грошовими коштами для забезпечення поточної діяльності, а також для оновлення та розширення процесу виробництва.

Задача 2. У загальній вартості активів підприємства постійна частка оборотних активів становить 9 %. За даними таблиці 4.1 визначте і порівняйте фактичні та нормативні значення коефіцієнтів фінансової незалежності,

фінансової залежності, фінансового ризику. Яку політику фінансування активів застосовує підприємство (агресивну, помірну, консервативну)?

Таблиця 4.1 - Активи та пасиви підприємства

Показники	Тис.грн
Основні засоби	185
Виробничі запаси	83
Незавершене виробництво	21
Готова продукція	35
Дебіторська заборгованість	12
Грошові кошти	33
Усього активів	?
Власний капітал	240
Довгострокові зобов'язання	12
Короткострокові кредити банку	18
Кредиторська заборгованість	97
Доходи майбутніх періодів	?
Усього джерел	369

Задача 3. Залежно від періодів за даними фінансової звітності визначте нормативні значення коефіцієнтів фінансової незалежності, фінансової залежності, фінансового ризику. Залежно від періодів порівняйте нормативні та фактичні значення коефіцієнтів фінансової незалежності, фінансової залежності, фінансового ризику. Яку політику фінансування активів застосовує підприємство (агресивну, помірну, консервативну)?

Задача 4. За даними табл. 4.2 визначте частку власного капіталу і частку позикового капіталу у формування необоротних та оборотних активів. Побудуйте шаховий баланс. Зробіть висновки.

Таблиця 4.2 - Активи та пасиви підприємства

Показники	Тис.грн
Необоротні активи	400
Оборотні активи	300
Витрати майбутніх періодів	30
Усього активів	?
Власний капітал	200
Довгострокові зобов'язання	250
Короткострокові зобов'язання	?
Усього джерел	730

Задача 5. За даними фінансової звітності (Додаток А) проаналізуйте взаємозв'язок активів та джерел їх фінансування (пасивів). Визначте частку власного капіталу і частку позикового капіталу у формуванні необоротних та

оборотних активів. Проаналізуйте можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання з власних коштів.

ТЕМА 5 . АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність платоспроможності підприємства та її значення для оцінки його фінансового стану. Основні показники платоспроможності підприємства, порядок їх розрахунку і методи оцінки.

Сутність ліквідності підприємства та її значення для оцінки його фінансового стану. Основні показники ліквідності підприємства. Порядок розрахунку показників ліквідності й методів їх оцінки.

1. Теоретичні питання

План

- 5.1. Сутність платоспроможності та ліквідності
- 5.2. Аналіз ліквідності балансу підприємства
- 5.3. Аналіз показників ліквідності підприємства

2. Тести

1. Підприємство проводить консервативну політику фінансування оборотних активів. Як зміниться коефіцієнт поточної ліквідності, якщо підприємство отримає новий довгостроковий кредит:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

2. Як зміниться коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства, якщо грошові кошти та їх еквіваленти зменшаться суттєвіше, ніж зменшаться поточні зобов'язання:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

3. Що має вищу ліквідність:

- а) запас модельного одягу на якомусь складі;
- б) вантаж сировини нафти у порту Роттердам;
- в) запас підручників «Фінансовий аналіз» на якомусь складі;
- г) вантаж штучних ялинок влітку?

4. Якщо підприємство має надлишок запасів на фоні скорочення дебіторської заборгованості та грошових коштів, то скоріш за все у підприємства:

- а) слабкі коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності;
- б) стабільні коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності;
- в) стабільний коефіцієнт поточної ліквідності та слабкий коефіцієнт швидкої ліквідності;
- г) стабільні коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності.

5. За умови, що погашено дебіторську заборгованість, як зміниться коефіцієнт поточної ліквідності, якщо початковий коефіцієнт більший ніж 1:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

6. Як зміниться коефіцієнт загальної ліквідності, якщо за інших однакових умов одночасно відбудеться зростання дебіторської заборгованості та зменшення кредиторської заборгованості:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

7. Загальна вартість активів підприємства становить 1000 тис. грн., важко ліквідні активи – 400 тис. грн., капіталізовані джерела – 700 тис. грн. Коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює:

- а) 1,3;
- б) 1,4;
- в) 0,9;
- г) 2.

8. Як зміниться коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства, якщо грошові кошти та їх еквіваленти збільшаться більш суттєво, ніж збільшиться кредиторська заборгованість:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

9. **Виробничі запаси відносяться до:**

- а) високоліквідних активів;
- б) швидко ліквідних активів;
- в) повільно ліквідних активів;
- г) важко ліквідних активів.

10. **Як зміниться коефіцієнт поточної ліквідності, якщо за інших однакових умов відбудеться продаж частини основних засобів:**

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

11. **Якщо на підприємстві виконуються перші три умови $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, то, виходячи з «балансу» активу і пасиву, остання нерівність системи матиме вигляд:**

- а) $A4 \geq П4$;
- б) $A4 > П4$;
- в) $A4 = П4$;
- г) $A4 \leq П4$.

12. **За умови, що підприємство збільшить свої виробничі запаси за рахунок комерційного кредиту, як зміниться коефіцієнт поточної ліквідності, якщо початковий коефіцієнт менший ніж 1:**

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) неможливо визначити?

13. **Який з перелічених факторів впливає на збільшення ліквідності:**

- а) продаж необоротних активів;
- б) інвестиції в основний капітал;
- в) збільшення дебіторської заборгованості;
- г) збитки?

14. **Який з перелічених факторів впливає на зменшення ліквідності:**

- а) прибуток;
- б) одержання довгострокового кредиту;
- в) збільшення дебіторської заборгованості;

г) скорочення дебіторської заборгованості?

15. Дебіторська заборгованість відноситься до:

- а) високоліквідних активів;
- б) швидко ліквідних активів;
- в) важко ліквідних активів;
- г) повільно ліквідних активів.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Визначте фактори, що впливають на пропорції груп поточних активів з різним ступенем ліквідності.
2. Втрата активом цінності (внаслідок морального або фізичного псування) має вплив на ліквідність?
3. Чи впливає на ліквідність підприємства швидкість обороту поточних активів та її відповідність швидкості обороту поточних пасивів?
4. Які наслідки для підприємства має нестача робочого капіталу?
5. Які недоліки мають показники ліквідності?
6. Як саме впливає якісний склад оборотних активів і поточних пасивів на ліквідність підприємства?
7. Поняття «платоспроможність» і «ліквідність» дуже близькі. Яке з них більш містке?
8. Визначте фінансові явища, що зумовлюють правобічний ризик втрати ліквідності та зниження ефективності.
9. Доведіть залежність ліквідності та прибутку від величини оборотного капіталу.

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Розкрийте сутність ліквідності і платоспроможності та їх значення при оцінюванні фінансового стану підприємства.
2. У чому полягає зміст та послідовність аналізу ліквідності підприємства?
3. Перерахуйте основні стадії оцінювання ліквідності підприємства.
4. Наведіть класифікацію активів за ознакою ліквідності і пасивів за ознакою терміновості погашення.
5. У чому полягає зіставлення елементів активу з відповідними елементами пасиву?
6. Охарактеризуйте систему показників ліквідності: методика їхнього розрахунку, економічну інтерпретацію.
7. Як розраховується робочий капітал? Наведіть основні етапи його аналізу.
8. Розкрийте зміст терміна «надмірне зростання».

9. Які фактори впливають на підвищення ліквідності?

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Власні оборотні кошти тотожні поняттю робочого капіталу.
2. Склад поточних активів та пасивів дуже мінливий, тому показники ліквідності швидко застарівають.
3. Продаж необоротних активів зменшує короткострокову ліквідність.
4. Одержання довгострокового кредиту збільшує короткострокову ліквідність.
5. Погашення короткострокових кредитів зменшує поточну платоспроможність.
6. Високий рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності непотрібен.
7. Якщо коефіцієнт поточної ліквідності є меншим 100%, то робочий капітал додатний.
8. При надмірному зростанні підприємство має високий коефіцієнт забезпеченості реалізації робочим капіталом.
9. Робочий капітал – це відносний показник оцінки ліквідності.
10. Інвестиції в основний капітал не впливають на поточну платоспроможність.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його _____, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань.
2. _____ активи відносяться до важко ліквідних активів.
3. Нестача робочого капіталу веде до _____ змінної частини оборотних активів та _____ постійної частини оборотних активів.
4. По стороні активів робочий капітал = _____ активи - _____ зобов'язання.
5. По стороні пасивів робочий капітал = _____ капітал + _____ зобов'язання - _____ активи.
6. Збільшення робочого капіталу, зумовлене випереджаючими темпами зростання оборотних активів порівняно з короткостроковими зобов'язаннями, як правило, супроводжується _____ грошових коштів.
7. Зменшення робочого капіталу, за рахунок швидших темпів росту поточних зобов'язань пов'язано з додатковими обсягами фінансування, одержаного на позичковій основі, тобто спостерігається _____ грошових коштів і водночас зменшується платоспроможність господарств.
8. У тих випадках, коли робочий капітал має _____ значення, поняття фінансового циклу не існує.

9. Порівняння активів, що повільно реалізуються, з довгостроковими і постійними пасивами відображає _____ платоспроможність.

10. Поточну платоспроможність підприємства аналізують, порівнюючи вартість _____ активів та _____ зобов'язань.

Задача 1. Заповніть табл. 5.1 та визначте робочий капітал.

Таблиця 5.1 - **Баланс підприємства, тис. грн.**

Актив		Пасив	
Основні засоби	?	Власний капітал	242
Виробничі запаси	83	Довгострокові зобов'язання	12
Незавершене виробництво	21	Короткострокові кредити банку	?
Готова продукція	35		
Грошові кошти	12	Кредиторська заборгованість	97
Дебіторська заборгованість	32		
Витрати майбутніх періодів	1	Доходи майбутніх періодів	-
Баланс	369	Баланс	369

Задача 2. Заповніть табл. 5.2 та визначте робочий капітал методом «знизу» чи «зверху» балансу. Проведіть аналіз робочого капіталу, вкажіть основні причини зміни робочого капіталу. Наведіть обґрунтовані висновки.

Таблиця 5.2 - **Розрахунок наявності робочого капіталу, тис. грн.**

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Зміни за період (+,-)
Методом «зверху» балансу			
Власний капітал	4000	5000	
Довгострокові зобов'язання	300	700	
Необоротні активи	3600	4900	
Робочий капітал			
Методом «знизу» балансу			
Запаси	2000	2200	
Грошові кошти, розрахунки та інші активи	600	700	
Разом оборотних активів			
Поточні зобов'язання	1900	2100	
Робочий капітал			
Частка робочого капіталу оборотних активах, %			

Задача 3. Заповніть табл. 5.3. Перевірте, чи виконується співвідношення $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$. Визначте загальний показник ліквідності та наведіть обґрунтовані висновки щодо ліквідності балансу.

Таблиця 5.3 - Ліквідність балансу підприємства, тис.грн.

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Платіжний надлишок або нестача	
						На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
A1. Абсолютно ліквідні активи	2100	2900	П1. Найбільш термінові зобов'язання	7400	9700		
A2. Швидко ліквідні активи	5100	5300	П2. Короткострокові пасиви	4500	6500		
A3. Повільно ліквідні активи	21000	25000	П3. Довгострокові пасиви	1300	2000		
A4. Важко ліквідні активи	33000	41000	П4. Постійні пасиви	48000	56000		
Баланс			Баланс				

Задача 4. За даними фінансової звітності заповніть табл. 5.4 та визначте міру узгодженості обсягів і ліквідності активів з розмірами і термінами погашення зобов'язань. Наведіть обґрунтовані висновки.

Таблиця 5.4 - Ліквідність балансу підприємства, тис. грн.

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Платіжний надлишок або нестача	
						На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
A1. Абсолютно ліквідні активи			П1. Найбільш термінові зобов'язання				
A2. Швидко ліквідні активи			П2. Короткострокові пасиви				
A3. Повільно ліквідні активи			П3. Довгострокові пасиви				
A4. Важко ліквідні активи			П4. Постійні пасиви				
Баланс			Баланс				

Задача 5. Заповніть табл. 5.5. Використовуючи дані таблиці, розрахуйте та дайте інтерпретацію показників ліквідності підприємства. Наведіть обґрунтовані висновки та вкажіть основні причини зміни коефіцієнтів.

Таблиця 5.5 - Аналіз показників ліквідності підприємства, тис. грн.

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)
Грошові кошти	30	40	
Поточні фінансові інвестиції	580	700	
Разом грошових коштів і цінних паперів			
Дебіторська заборгованість	5100	5400	
Разом грошових коштів, цінних паперів і дебіторської заборгованості			
Запаси	19000	21000	
Разом оборотних активів			
Короткострокові кредити	4500	5500	
Кредиторська заборгованість	8700	9200	
Разом поточних зобов'язань			
Робочий капітал			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Коефіцієнт швидкої ліквідності			
коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)			

Задача 6. За даними фінансової звітності заповніть табл. 5.6. Побудуйте графіки зміни величини коефіцієнтів залежно від періодів (на осі абсцис – періоди, на осі ординат – величини коефіцієнтів). За графіками визначте характер залежності (тренд). Наведіть обґрунтовані висновки.

Таблиця 5.6 - Показники ліквідності та платоспроможності

Показник	На початок періоду	На кінець періоду
Робочий капітал		
Ефективна заборгованість		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності		
Коефіцієнт швидкої ліквідності		
Коефіцієнт поточної ліквідності		
Коефіцієнт поточної заборгованості (співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей)		
Коефіцієнт захищеного періоду		
Коефіцієнт забезпеченості реалізації робочим капіталом		
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу		
Частка оборотних активів в активах		
Частка робочого капіталу в оборотних активах		
Частка запасів в оборотних активах		
Частка робочого капіталу у покритті запасів		
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення		

першого ступеню		
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеню		
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеню		

ТЕМА 6

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність фінансової стійкості та стабільності підприємства. Основні фактори, що впливають на стійкість фінансового станку підприємства. Заходи зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Вплив структури активів і пасивів на характеристики фінансової стійкості підприємства. Оцінка впливу ефективності використання необоротних і оборотних активів на стійкість фінансового стану підприємства.

Кількісна оцінка фінансової стійкості з позиції: структури джерел коштів; витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел. Відносні показники фінансової стійкості: методика їх розрахунку, економічна інтерпретація.

Класифікація джерел коштів для аналізу фінансової стійкості підприємства. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості. Типи фінансової стійкості. Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства.

1. Теоретичні питання

План

- 6.1 Значення фінансової стійкості підприємства
- 6.2 Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості
- 6.3 Аналіз відносних показників фінансової стійкості
- 6.4 Оцінка запасу фінансової стійкості і безпечності підприємства

2. Тести

1. З наведених витрат до постійних не відноситься:

- а) заробітна плата основних робітників;
- б) амортизація будівель цехів та заводууправління;
- в) плата за оренду складу готової продукції;
- г) відсотки за кредит.

2. Зниження порога рентабельності можна досягти за рахунок:

- а) зменшення маржинального прибутку та (або) скорочення постійних витрат;
- б) зменшення маржинального прибутку та (або) збільшення постійних витрат;
- в) збільшення маржинального прибутку та (або) збільшення постійних витрат;
- г) збільшення маржинального прибутку та (або) скорочення постійних витрат.

3. Яким буде коефіцієнт маневреності власного капіталу, якщо довгострокові зобов'язання становлять 250 тис. грн, власний капітал — 600, необоротні активи — 750, поточні зобов'язання — 300 тис. грн:

- а) 6;
- б) 0,17;
- в) 0,25;
- г) 0,5?

4. Операційний леверидж відображає взаємозв'язок між:

- а) обсягом виробництва та структурою капіталу;
- б) структурою витрат та структурою капіталу;
- в) обсягом виробництва та структурою витрат;
- г) чистим прибутком та структурою витрат.

5. Який фактор збільшує змінні витрати фірми:

- а) підвищення ціни на сировину;
- б) збільшення орендної плати;
- в) збільшення відсоткової ставки на банківські кредити;
- г) збільшення місцевих податків?

6. До основних коефіцієнтів фінансової стійкості не відноситься:

- а) коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- б) коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами;
- в) коефіцієнт забезпеченості по кредитах;
- г) коефіцієнт оборотності активів.

7. Відповідності до дії операційного левериджу, чим більший рівень фіксованих операційних витрат, тим:

- а) менше змінюватиметься прибуток до сплати відсотків та податків за умови зміни збуту;
- б) більше змінюватиметься прибуток до сплати відсотків та податків за умови зміни збуту;
- в) більше змінюватиметься чистий прибуток на акцію за умови зміни збуту;
- г) менше змінюватиметься чистий прибуток на акцію за умови зміни збуту.

8. Підприємство має прибуток до вирахування відсотків та податків на рівні 100 тис. грн. Довгострокові зобов'язання підприємства становлять 200 тис. грн під 10 %. Керівництво планує збільшити прибуток до сплати відсотків та податків на 40 %. Чистий прибуток зросте на:

- а) 1,25 %;

- б) 25 %;
- в) 50 %;
- г) 40 %.

9. Фінансовий леверидж відображає взаємозв'язок між:

- а) обсягом виробництва та структурою капіталу;
- б) структурою витрат та структурою капіталу;
- в) чистим прибутком та структурою капіталу;
- г) чистим прибутком та структурою витрат.

10. Постійні витрати — це:

- а) витрати на підвищення кваліфікації персоналу;
- б) виплати заробітної плати в разі виходу персоналу у вимушену відпустку;
- в) доплата персоналу за складність виконуваних робіт;
- г) витрати на сировину.

11. З наведених видів витрат підприємства до змінних належать витрати на:

- а) утримання управління заводу;
- б) страхування підприємства;
- в) охорону підприємства;
- г) напівфабрикати сторонніх підприємств.

12. Якщо рентабельність активів менша від рентабельності власного капіталу, то проявляється:

- а) позитивна сила дії операційного левериджу;
- б) позитивна сила дії фінансового левериджу;
- в) негативна сила дії операційного левериджу;
- г) негативна сила дії фінансового левериджу.

13. Показник маневреності власних коштів належить до показників:

- а) ліквідності;
- б) ділової активності;
- в) фінансової стійкості;
- г) майнового стану.

14. Для абсолютної фінансової стійкості підприємства характерно, що:

- а) власні кошти забезпечують запаси;
- б) запаси забезпечуються сумою власних коштів і довгострокових позикових коштів;

- в) запаси забезпечуються сумою власних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів;
- г) запаси не забезпечуються джерелами їх формування.

15. Скільки елементів з названих нижче відносяться до постійних витрат:

- витрати на утримання й експлуатацію будівель;
 - витрати на сировину;
 - витрати на комплектуючі вироби;
 - орендна плата;
 - витрати на управління цехом.
- а) 2;
 - б) 3;
 - в) 0;
 - г) 5.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Який існує взаємозв'язок між фінансовим станом та фінансовою стійкістю?
2. Як можна використовувати коефіцієнт покриття відсотків при визначенні можливого розміру боргу підприємства?
3. Чи можна одну й ту саму статтю витрат в одному випадку віднести до змінних витрат, а в іншому — до постійних? Наведіть приклад.
4. Як знайти необхідний обсяг реалізації для отримання бажаного чистого прибутку на підставі аналізу точки беззбитковості?
5. Як можна визначити прибуток, знаючи запас міцності підприємства?
6. Поясніть залежність між поняттями «ризик» та «леверидж».
7. Як пов'язані між собою поняття «операційний леверидж» та «сила дії операційного левериджу»?
8. Як пов'язані між собою поняття «фінансовий леверидж» та «сила дії фінансового левериджу»?
9. Наведіть спільні та відмінні риси операційного та фінансового левериджів.
10. Як пов'язані між собою фінансова стійкість, зона безпеки та фінансовий леверидж?
11. Чи існують безризикові підприємства? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Розкрийте зміст поняття «фінансова стійкість».

2. Дайте характеристику методів аналізу фінансової стійкості.
3. Які існують джерела фінансування запасів підприємства?
4. Які Вам відомі типи фінансової стійкості?
5. Що характеризує запас фінансової стійкості підприємства?
6. У чому полягає аналіз критичного обсягу реалізації?
7. Що відображає зона безпеки?
8. У чому суть терміна «леверидж»?
9. Дайте визначення операційного левериджу та сили дії операційного левериджу.
10. Дайте визначення фінансового левериджу та сили дії операційного левериджу.
11. Розкрийте сутність, значимість та дію операційно-фінансового левериджу.

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Заробітна плата спеціалістів та службовців належать до змінних витрат.
2. Фіксовані витрати — це минулі витрати, вони не впливають у певному діапазоні цін на прийняття рішень виробника.
3. Зростання ціни продукції впливає на точку беззбитковості.
4. Коефіцієнт покриття запасів обов'язково повинен дорівнювати одиниці.
5. При зменшенні середніх змінних витрат поріг рентабельності зростає.
6. Зростання фіксованих витрат підприємства призводить до зростання критичного обсягу реалізації.
7. Фінансовий леверидж пов'язаний з використанням кредиторської заборгованості.
8. Постійні операційні витрати існують навіть, якщо підприємство не використовує своїх активів.
9. Якщо тип фінансування запасів нормальний, то підприємство використовує для покриття запасів, крім власних коштів, також і довгострокові позикові кошти.
10. Зменшення коефіцієнта покриття відсотків свідчить про зменшення витрат підприємства на сплату відсотків за кредит.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. Фінансова стійкість веде до зростання _____.
2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу має бути досить _____.
3. Фінансова стійкість визначається оптимально структурою _____, так і _____ фінансування підприємства.
4. Для визначення типу фінансової стійкості оцінюють забезпеченість _____ джерелами їх фінансування.

5. Операційно-фінансовий леверидж — це використання підприємством для збільшення _____ прибутку як _____ операційних витрат, так _____ капіталу.
6. Постійні операційні витрати не залежать від _____ діяльності.
7. Чим ближче до точки беззбитковості працює підприємство, тим _____ сила дії операційного левериджу.
8. При зростанні обсягу діяльності фіксовані витрати _____ на одиницю продукції.
9. Чим _____ величина коефіцієнту запасу міцності, тим більш фінансово стійке підприємство, тим менший ризик збитковості.
10. Чим вищий рівень технічного оснащення компанії, тим вище рівень _____ витрат.

Задача 1. Заповніть табл. 6.1. За даними таблиці залежно від періодів проаналізуйте фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 6.1. -Аналіз фінансової стійкості підприємства, тис. грн.

Показники	2019	2020	Відхил. (+,-)	2021	Відхил. (+,-)
Власний капітал	6000	5500		5700	
Позиковий капітал					
Всього капітал	16 000	12 000		10 000	
Необоротні активи	4000	4600		4100	
Робочий капітал					
Коефіцієнт автономії					
Коефіцієнт фінансової залежності					
Коефіцієнт фінансового ризику					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу					

Задача 2. Залежно від періодів за даними фінансової звітності (*Додаток А*) заповніть табл. 6.2 та визначте тип фінансової стійкості (абсолютна стійкість, нормальна стійкість, нестійке становище, кризове становище). Залежно від періоду побудуйте фінансові діаграми стану підприємства. Проведіть ґрунтовний аналіз абсолютних показників фінансової стійкості.

Таблиця 6.2 - Визначення типу фінансової стійкості підприємства, тис. грн

Показники	На початок періоду	На кінець періоду
Загальна величина запасів		
Наявність власних коштів		
Наявність загальних коштів		
$\Phi B = B - 3п$		
$\Phi 3К = 3К - 3п$		
Трьохкомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi) = \{S(\square \Phi B), S(\square \Phi ВД), S(\square \Phi 3К)\}$		

Задача 3. Заповніть табл. 6.3. За даними таблиці визначте тип стійкості фінансового стану підприємства.

Таблиця 6.3 - Визначення типу фінансової стійкості підприємства, тис. грн

Показники	На початок року	На кінець року	Зміни за рік (+,-)
Джерела власних коштів	50 000	60 000	
Необоротні активи	40 000	45 000	
Наявність власних коштів для формування запасів			
Довгострокові кредити і позикові кошти (довгострокові зобов'язання)	3000	4000	
Наявність власних і довгострокових позикових джерел для формування запасів			
Короткострокові кредити і позикові кошти (поточні зобов'язання)	5000	6000	
Загальні джерела для формування запасів			
Загальна величина запасів	20 000	22 000	
Надлишок (+), нестача (-) власних коштів			
Надлишок (+), нестача (-) власних коштів і довгострокових позикових коштів для формування запасів			
Надлишок (+), нестача (-) загальної величини джерел для формування запасів			
Трикомпонентний показник фінансової стійкості			

Задача 4. За даними табл. 6.4 для чотирьох підприємств визначте обсяг беззбитковості та силу дії операційного левериджу при збільшенні обсягу виробництва з 100 до 120 тис. одиниць. Поясніть силу дії операційного левериджу.

Таблиця 6.4 - **Ціна продукції та витрати підприємства**

Показник	А	Б	В	Г
Ціна одиниці продукції, грн	20	20	20	20
Середні змінні витрати, грн	15	10	8	6
Постійні витрати, тис. грн	5	8	84	91

Задача 5. Заповніть табл. 6.5. При збільшенні обсягів продаж на 50 % прибуток якого підприємство збільшиться більше і чому?

Таблиця 6.5 - **Оцінка операційного левериджу**

Показники	Фірма А	Фірма В
До зміни обсягів продаж		
Чистий дохід, грн	700	800
Операційні витрати, грн: постійні	300	100
змінні	200	400
Прибуток до сплати відсотків та податків, грн		
Коефіцієнт операційного левериджу		
Після 50 % збільшення обсягів продажу		
Чистий дохід, грн		
Операційні витрати, грн: постійні		
змінні		
Прибуток до сплати відсотків та податків, грн		
Приріст прибутку до сплати відсотків та податків, %		
Сила дії операційного левериджу		

Задача 6. Відомо, що ціна продукції підприємства «Камелія» становить 200 грн за одиницю, середні змінні витрати — 100 грн, фіксовані витрати — 20000 грн. Заповніть табл. 6.5. Покажіть графічно залежність операційного левериджу від обсягу продажів. Яка існує залежність між точкою беззбитковості та прибутком до сплати відсотків та податків?

Таблиця 6.6 - Залежність між точкою беззбитковості та прибутком

Обсяг виробництва (Q), одиниць	Прибуток до сплати відсотків та податків, грн	Сила дії операційного левериджу
0		
50		
100		
150		
200		
250		
300		
350		
400		

Задача 7 Заповніть табл. 6.7. Покажіть графічно визначення точки беззбитковості та зону безпеки підприємства. На скільки відсотків збільшиться прибуток до сплати відсотків та податків при збільшенні обсягу реалізації на 10 %?

Таблиця 6.7 - Оцінка операційного левериджу, тис. грн.

Показники	За фінансовою звітністю		Рівень беззбитковості	
	2020 р.	2021 р.	2000 р.	2021 р.
Чистий дохід				
Собівартість реалізованої продукції				
Валовий прибуток				
Адміністративні витрати	2000	2500		
Витрати на збут	2200	2100		
Прибуток до сплати відсотків та податків				
Маржинальний прибуток				
Обсяги реалізованої продукції в умовно- натуральних одиницях	60 000	80 000		
Ціна умовно-натуральної одиниці продукції	1,2	1,3		
Собівартість умовно-натуральної одиниці продукції	0,9	1		
Коефіцієнт запасу міцності			—	—
Операційні витрати				
Постійні витрати				
Сила дії операційного левериджу			—	—

Задача 8. Заповніть табл. 6.8 Визначте залежність величини прибутку до сплати відсотків та податків від зміни обсягу реалізації. Як змінюється сила дії операційного левериджу із зростанням обсягу реалізації?

Таблиця 6.8 - Оцінка операційного левериджу, тис. грн

Показники	Значення показника	Приріст чистого доходу	
		+10 %	+20 %
Чистий дохід	60 000		
Змінні витрати	30 000		
Маржинальний прибуток			
Коефіцієнт маржинального прибутку			
Постійні витрати	10 000		
Поріг рентабельності			
Запас міцності			
Коефіцієнт запасу міцності, %			
Прибуток до сплати відсотків та податків			
Темп приросту прибутку до сплати відсотків та податків, %	—		
Сила дії операційного левериджу			

Задача 9. За даними, наведеними в табл. 6.9, визначте поріг рентабельності, силу дії операційного левериджу. Визначте, як зміниться прибуток у разі:

- збільшення обсягів реалізації на 20 %;
- зменшення обсягів реалізації на 10 %.

Таблиця 6.9 Показники операційної діяльності підприємства

Показники	Значення
Обсяг реалізації, одиниць	500
Ціна за одиницю, грн	300
Постійні витрати, грн	40 000
Середні змінні витрати на одиницю, грн.	200

Задача 10. За наведеними в табл. 6.10 даними розрахуйте силу дії фінансового леввериджу при різній структурі капіталу підприємства «Золотий дукат».

Таблиця 6.10 - Оцінка фінансового леввериджу, тис. грн

Показники	Частка позикового капіталу в структурі капіталу, %		
	0	25	50
Власний капітал			
Позиковий капітал			
Всього капіталу	4000	4000	4000
Вартість позикового капіталу, %	—	10	15
Річні фінансові витрати	—		
Прибуток до сплати відсотків та податків	1000	1000	1000
Прибуток до оподаткування			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Коефіцієнт фінансового ризику			
Сила дії фінансового леввериджу			
Збільшення чистого прибутку при збільшенні прибутку до сплати відсотків та податків на 10 %			

Задача 11. Підприємства А, Б, В мають однакову величину капіталу, але різну структуру джерел коштів (табл. 6.11). Заповніть таблицю 6.12 та визначте як зміниться чистий прибуток підприємств в разі відхилення прибутку до вираховування відсотків та податків від базового рівня 10 000 грн на 10 %.

Таблиця 6.11 - Капітал підприємства, грн

Показник	Частка позикового капіталу		
	А	Б	В
Власний капітал	50 000	30 000	25 000
Позиковий капітал	—	20 000	25 000

Загальна вартість капіталу	50 000	50 000	50 000
Вартість позикового капіталу, %	—	10	10

Таблиця 6.12 - Оцінка фінансового левериджу, грн

Показники	Підприємства		
	А	Б	В
До зміни прибутку до сплати відсотків та податків			
Прибуток до сплати відсотків та податків			
Постійні фінансові витрати			
Оподаткований прибуток			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Сила дії фінансового левериджу			
Після зростання прибутку до сплати відсотків та податків на 10 %			
Прибуток до сплати відсотків та податків			
Постійні фінансові витрати			
Оподаткований прибуток			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Приріст чистого прибутку, %			
Після зменшення прибутку до сплати відсотків та податків на 10 %			
Прибуток до сплати відсотків та податків			
Постійні фінансові витрати			
Оподаткований прибуток			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Приріст чистого прибутку, %			

Задача 11 Обсяг продажу підприємства «Зоря» становить 500 одиниць по ціні 50 грн за одиницю, змінні витрати на одиницю виробу становлять 35 грн, постійні витрати по підприємству — 3000 грн. Визначте, що призведе до більшого

зростання прибутку підприємства: збільшення обсягу продаж на 50 % чи підвищення ціни на 50 %. Якою буде точка беззбитковості в обох випадках?

Задача 13. За даними фінансової звітності заповніть табл. 6.13. Визначте залежність величини прибутку до сплати відсотків та податків від зміни обсягу реалізації. Як змінюється сила дії операційного левериджу із зростанням обсягу реалізації?

Таблиця 6.13 - Оцінка фінансового левериджу, тис. грн

Показники	Значення по казника	Приріст чистого доходу	
		+10 %	+20 %
Чистий дохід			
Змінні витрати			
Маржинальний прибуток			
Коефіцієнт маржинального прибутку			
Постійні витрати			
Поріг рентабельності			
Запас міцності			
Коефіцієнт запасу міцності, %			
Прибуток до сплати відсотків та податків			
Темп приросту прибутку до сплати відсотків та податків, %			
Сила дії операційного левериджу			

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 7

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна сутність, цілі та значення фінансового аналізу в процесі управління грошовими потоками. Етапи проведення аналізу грошових потоків підприємства. Техніка та порядок попереднього аналізу грошових коштів. Класифікація вхідних та вихідних грошових потоків у господарській, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства. Прямий та непрямий методи оцінки руху грошових коштів: способи здійснення, їх переваги і недоліки. Основні причини невідповідності величин грошових потоків сумі отриманого прибутку.

Показники ефективності грошових потоків підприємства та алгоритми їх розрахунку. Методи оптимізації грошових потоків підприємства.

Оцінка стратегії управління грошовими потоками: зміст та послідовність її здійснення. Сутність та основні етапи перспективного аналізу грошових потоків.

1. Теоретичні питання

План

- 7.1 Сутність грошового потоку та необхідність його аналізу
- 7.2 Аналіз руху грошових коштів за прямим методом
- 7.3. Аналіз руху грошових коштів за непрямим методом
- 7.4 Оцінка руху та збалансованості грошових потоків підприємства
- 7.5 Методика розрахунку фінансової потреби підприємства

2. Тести

1. Операційний Cash-flow характеризує...

- 1) величину чистих грошових потоків, які залишаються в розпорядженні підприємства в результаті основної діяльності;
- 2) величину чистого прибутку підприємства;
- 3) величину вхідних грошових потоків підприємства;
- 4) обсяг реалізації продукції;
- 5) величину чистого прибутку, амортизацію та приріст забезпечень.

2. Класичний показник Cash-flow характеризує..,

- 1) здатність підприємства фінансувати інвестиції;
- 2) структуру капіталу підприємства;
- 3) можливості підприємства погашати фінансову заборгованість;
- 4) наявність у підприємства робочого капіталу;
- 5) наявність коштів для виплати дивідендів.

3. При розрахунку операційного Cash-flow прямим методом використовуються такі показники:

- 1) чистий дохід від реалізації продукції;
- 2) чистий прибуток від операційної діяльності;
- 3) приріст чи зменшення поточних зобов'язань, пов'язаних з операційною діяльністю;
- 4) приріст чи зменшення оборотних активів (крім грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій);
- 5) витрати, не пов'язані з грошовими виплатами.

4. При розрахунку операційного Cash-flow непрямим методом слід враховувати такі показники:

- 1) чисті доходи від операційної діяльності, пов'язані з надходженням грошових коштів;
- 2) чистий прибуток від операційної діяльності;
- 3) грошові виплати постачальникам за сировину, матеріали, послуги тощо;
- 4) приріст чи зменшення оборотних активів (крім грошових коштів, їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій);
- 5) витрати, не пов'язані з грошовими виплатами.

5.. При розрахунку Free Cash-flow використовуються такі показники:

- 1) величина операційного Cash-flow;
- 2) надходження власного капіталу;
- 3) обсяг інвестицій у необоротні активи;
- 4) доходи (збитки) від фінансової діяльності;
- 5) доходи (збитки) від інвестиційної діяльності.

6. Які з наведених висловлювань, що характеризують Free Cash-flow, правильні?

1. Free Cash-flow показує залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства на кінець звітного періоду.
2. Негативний Free Cash-flow показує потребу підприємства у зовнішньому фінансуванні інвестиційної та операційної діяльності.
3. Залишок не реінвестованого Cash-flow може бути використаний для виплати дивідендів.
4. Free Cash-flow можна спрямувати на викуп власних корпоративних прав.
5. Free Cash-flow - це грошовий потік, який утворився у результаті дезінвестицій.

7. Які з наведених показників враховуються при визначенні чистого руху коштів (*Cash-flow*) від інвестиційної діяльності?

1. Чистий рух коштів від операційної діяльності.
2. Грошові надходження від реалізації фінансових інвестицій.
3. Отримані дивіденди.
4. Сплачені дивіденди.
5. Грошові виплати на придбання необоротних активів.

8. Які з наведених показників враховуються при визначенні чистого руху коштів (*Cash-flow*) від фінансової діяльності?

1. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності.
2. Грошові надходження від реалізації фінансових інвестицій.
3. Отримані дивіденди.
4. Сплачені дивіденди.
5. Грошові виплати на придбання основних засобів.

9. Показник тривалості погашення заборгованості (з використанням *Cash-flow*) розраховується...

- 1) відношенням *Cash-flow* (операційного) до обороту від реалізації продукції;
- 2) відношенням позичкового капіталу нетто до *Cash-flow* (операційний);
- 3) відношенням *Cash-flow* до заборгованості (нетто);
- 4) діленням *Cash-flow* на величину чистих інвестицій;
- 5) відношенням *Cash-flow* до власного капіталу.

10. Метою складання звіту про *Cash-flow* є надання користувачам фінансової звітності повної інформації про...

- 1) доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період;
- 2) зміни у складі активів і пасивів за звітний період;
- 3) фінансовий стан підприємства на певну дату;
- 4) рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 5) зміни у складі власного капіталу за звітний період.

11. Чистий рух коштів (*Cash-flow*) по підприємству за звітний період дорівнює...

- 1) залишку грошових коштів та їх еквівалентів на кінець періоду;
- 2) сумі *Cash-flow* від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 3) *Free Cash-flow*;
- 4) різниці між залишком грошових коштів на початок періоду та залишком грошових коштів на кінець періоду;
- 5) сумі вхідних грошових потоків по підприємству за звітний період.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Визначте сутність грошового потоку як категорії фінансового менеджменту.
2. Охарактеризуйте сутнісні характеристики грошового потоку підприємства як об'єкту управління.
3. Наведіть приклади вхідних і вихідних грошових потоків від операційної діяльності.
4. Наведіть приклади вхідних і вихідних грошових потоків від фінансової діяльності.
5. Наведіть приклади вхідних і вихідних грошових потоків від інвестиційної діяльності.
6. Надайте характеристику основному критерію, відповідно до якого здійснюється структурування грошових потоків суб'єкта господарювання.
7. Визначити сутність чистого сукупного грошового потоку (Cash Flow) суб'єкта господарювання.
8. Визначити сутність прямого та непрямого методів розрахунку операційного грошового потоку.
9. Визначити сутність прямого та непрямого методів розрахунку інвестиційного грошового потоку.
10. Визначити сутність прямого та непрямого методів розрахунку фінансового грошового потоку.
11. Охарактеризувати послідовність етапів управління грошовими потоками підприємства.
12. Критерії оцінки ефективності управління грошовими потоками суб'єкта господарювання.
13. Охарактеризувати сутність моделі управління дебіторською заборгованістю.
14. Охарактеризувати сутність моделі управління кредиторською заборгованістю.
15. Охарактеризувати сутність оптимізації грошових розрахунків як напрямку управління грошовими потоками суб'єкта господарювання

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Сутність грошового потоку та необхідність його аналізу
2. Схема грошових потоків підприємства
3. Оптимізація руху грошових коштів у процесі господарської діяльності підприємства
4. Аналіз руху грошових коштів за прямим методом
5. Аналіз руху грошових коштів за непрямим методом
6. Оцінка руху та збалансованості грошових потоків підприємства
7. Методика розрахунку фінансової потреби підприємства

Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. При нормальній якості управління чистий рух грошових коштів від операційної й фінансової діяльності має позитивне значення, а від інвестиційної - негативне.

2. Метод прямого рахунку використовується у внутрішньому аналізі. Сутність його полягає в прямому зіставленні надходження (припливу) грошових коштів з їх витрачанням (платежами).

3. Негативні наслідки надлишкового фінансового потоку виявляються у зменшенні внаслідок інфляції реальної вартості надлишкових коштів, втраті прибутку від залученого в обіг капіталу.

4. Для оцінки збалансованості грошових потоків використовуються два взаємозалежних показники: коефіцієнт ефективності грошових потоків і коефіцієнт ліквідності грошових потоків, які розраховуються як у цілому по підприємству, так й окремо по видах діяльності.

ТЕМА 8 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вертикальний та горизонтальний аналізи формування фінансових результатів підприємства. Значення та завдання аналізу. Аналіз рівня, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства. Оцінка якості прибутку. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності. Система «директ-кост» як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку. Граничний аналіз та оптимізація витрат, обсягу реалізації і прибутку. Аналіз умов беззбитковості підприємства.

Зміст, завдання та інформаційна база аналізу розподілу та використання прибутку. Аналіз формування чистого прибутку. Аналіз впливу використання прибутку на фінансовий стан підприємства. Факторний аналіз показників рентабельності. Аналіз збільшення суми прибутку та рентабельності.

1. Теоретичні питання

План

- 8.1 Аналіз показників ефективності діяльності підприємства
- 8.2 Аналіз інтенсивності використання оборотних засобів
- 8.3 Ефект фінансового важеля

2. Тести

1. Якою буде рентабельність продукції якщо валовий прибуток становить 170 тис. грн, собівартість реалізованої продукції — 450, адміністративні витрати — 52, витрати на збут — 10 тис. грн:

- а) 37 %;
- б) 33 %;
- в) 34 %;
- г) 38 %?

2. Якщо валова рентабельність реалізації не змінюється, а операційна в динаміці зменшується, то це може свідчити про:

- а) підвищення податкових платежів;
- б) збільшення адміністративних та збутових видатків;
- в) зменшення адміністративних та збутових видатків;
- г) отримання збитків від участі в капіталі інших підприємств.

3. Якою буде рентабельність активів, якщо коефіцієнт оборотності активів становить 1,4, валовий прибуток — 500 тис. грн, прибуток до сплати відсотків та податків — 400; чистий дохід — 900 тис. грн:

- а) 44 %;
- б) 62 %;
- в) 55,6 %;
- г) 77,8 %?

4. Рівень рентабельності активів залежить від:

- а) рентабельності продаж та оборотності необоротних активів;
- б) рентабельності продаж та оборотності активів;
- в) рентабельності продаж та коефіцієнта фінансової залежності;
- г) рентабельності продаж та рентабельності власного капіталу.

5. Якщо операційна рентабельність реалізації не змінюється, а чиста в динаміці зменшується, то це може свідчити про:

- а) підвищення податкових платежів;
- б) зниження податкових платежів;
- в) зменшення витрат на збут;
- г) збільшення адміністративних витрат.

6. Якщо рентабельність активів більша від середнього рівня фінансових витрат, то з'являється:

- а) позитивна дія операційного левериджу;
- б) позитивна дія фінансового левериджу;
- в) негативна дія операційного левериджу;
- г) негативна дія фінансового левериджу.

7. Якою буде рентабельність власного капіталу, якщо коефіцієнт оборотності активів становить 1,2, коефіцієнт фінансової залежності — 1,55, чистий прибуток — 800 тис. грн, чистий дохід — 10 000 тис. грн:

- а) 12,4 %;
- б) 10 %;
- в) 86 %;
- г) 15 %?

8. Якою буде рентабельність продукції, якщо операційний прибуток становить 110 тис. грн, собівартість реалізованої продукції — 450 тис. грн, адміністративні витрати — 52, витрати на збут — 10 тис. грн:

- а) 21,9 %;
- б) 23,9 %;
- в) 21,5 %;
- г) 24,5 %?

9. Якою буде рентабельність реалізації, якщо коефіцієнт оборотності активів становить 1,2, коефіцієнт фінансової залежності — 1,55, чистий прибуток — 800 тис. грн, власний капітал — 5000 тис. грн:

- а) 16 %;
- б) 11,6 %;
- в) 86 %;
- г) 8,6 %?

10. Негативна сила дії фінансового левериджу виникає, якщо:

- а) ціна власного капіталу більша, ніж залученого;
- б) плече фінансового левериджу від'ємне;
- в) ставка відсотка за кредит менша, ніж рентабельність власного капіталу;
- г) рентабельність активів менша, ніж ставка відсотка за кредит.

11. Яким буде прибуток до сплати відсотків та податків, якщо чистий прибуток становить 525 тис. грн, річні фінансові витрати — 50, річні операційні витрати — 150 тис. грн:

- а) 700 тис. грн;
- б) 850 тис. грн;
- в) 750 тис. грн;
- г) 2100 тис. грн?

12. Рентабельність оборотного капіталу доцільно визначати, виходячи з:

- а) валового прибутку;
- б) операційного прибутку;
- в) чистого прибутку;
- г) прибутку до сплати відсотків та податків.

13. Рівень рентабельності активів залежить від:

- а) рентабельності реалізації;
- б) оборотності активів;
- в) рентабельності активів та оборотності активів;
- г) рентабельності продукції.

14. Якою буде рентабельність власного капіталу, якщо активи підприємства становлять 100 тис. грн, позичковий капітал — 60, прибуток до оподаткування — 16 тис. грн:

- а) 40 %;
- б) 20 %;
- в) 30 %;
- г) 27 %?

15. Рентабельність власного капіталу доцільно визначати, виходячи з:

- а) операційного прибутку;
- б) чистого прибутку;
- в) прибутку до оподаткування;
- г) прибутку до сплати відсотків та податків.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Як показник рентабельності оборотного капіталу пов'язаний з рентабельністю реалізації та оборотністю оборотних активів?
2. Які показники рентабельності найважливіші?
3. Яка рентабельність активів у різних галузях?
4. Наведіть фактори рентабельності реалізації.
5. Наведіть фактори оборотності активів.
6. Які існують стандарти показників рентабельності?
7. Як проявляється дія фінансового левериджу за умови різних співвідношень рентабельності активів та рентабельності власного капіталу?
8. Коли виникає і в чому полягає негативний вплив від'ємної сили дії фінансового левериджу?

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Опишіть структуру звіту про фінансові результати?
2. Охарактеризуйте схему формування чистого прибутку.
3. Що таке операційний прибуток?
4. Яка діяльність підприємства може приносити прибуток, окрім основної діяльності?
5. Які показники прибутку можна розрахувати на основі величини чистого прибутку?
6. За допомогою яких показників вимірюється рентабельність?

7. Які існують групи показників рентабельності?
8. Охарактеризуйте основні показники рентабельності і методики їхнього розрахунку.
9. У чому особливість складання ресурсних показників рентабельності?
10. Розкрийте суть європейської концепції фінансового левериджу.
11. Наведіть формулу Дюпона. Розкрийте її економічний зміст.

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Високий показник рентабельності власного капіталу підприємства забезпечує стабільність його фінансового зростання.
2. Зростання показників рентабельності є позитивним фактором.
3. На рентабельність активів впливає рентабельність реалізації та оборотність необоротних активів.
4. За рахунок залучення позичкового капіталу підприємство завжди знижує ефективність використання власного капіталу.
5. Абсолютний показник, який найповніше характеризує ефективність роботи підприємства для власника, — це сума чистого доходу.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. Рентабельність оборотного капіталу показує здатність підприємства отримувати прибуток від здійснення _____ діяльності.
2. Резервом збільшення суми прибутку є _____ собівартості продукції.
3. При обчисленні рентабельності власного капіталу використовується величина _____ прибутку.
4. Показники рентабельності, які показують, скільки прибутку генерує підприємство на кожну гривню витрат, належать до _____ групи.
5. Рентабельність активів визначається _____ реалізації та _____ активів.
6. Якщо рентабельність активів _____ від рентабельності власного капіталу, то з'являється ефект фінансового левериджу.
7. Якщо рентабельність власного капіталу нижча від рентабельності активів, то дія фінансового левериджу _____, і це є наслідком високої ціни _____ капіталу.
8. Для аналізу факторів зростання рентабельності власного капіталу використовується модель _____.
9. Зазвичай для торгових підприємств _____ рентабельність реалізації врівноважується високою оборотністю активів.
10. Чисті активи — це показник, що виявляється шляхом віднімання від суми наявних активів величини зобов'язань.

Задача 1. За даними табл. 8.1 визначте рентабельність активів та проведіть аналіз факторів рентабельності активів. Зробіть висновки.

Таблиця 8.1 - Показники діяльності підприємства

Показники	Базовий період	Звітний період
Чистий дохід, тис. грн	600	620
Чистий прибуток, тис. грн	150	180
Річні фінансові витрати, тис. грн	10	11
Середньорічна вартість активів, тис. грн	4000	4100

Задача 2. Заповніть табл. 8.2, визначте двома способами рентабельність власного капіталу та оцініть силу дії фінансового левериджу (з урахуванням оподаткування) за різної структури капіталу. Проаналізуйте залежність між часткою позикового капіталу та силою дії фінансового левериджу за європейською концепцією. Побудуйте графіки залежності рентабельності власного капіталу від рентабельності активів (позначте на осі абсцис рентабельність активів, на осі ординат — рентабельність власного капіталу). Зробіть висновки.

Таблиця 8.2 - Аналіз рентабельності власного капіталу, тис. грн

Показники	Частка позикових коштів у структурі капіталу, %		
	0	30	70
Власний капітал			
Позиковий капітал			
Всього капіталу	40 000	40 000	40 000
Вартість позикового капіталу, %	—	10	20
Річні фінансові витрати	—		
Прибуток до сплати відсотків та	10 000	10 000	10 000
Прибуток до оподаткування			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Рентабельність власного капіталу, %			
Сила дії фінансового левериджу			
Рентабельність активів, %			
Коефіцієнт фінансового ризику			

Задача 3. За даними табл.8.3 визначте рентабельність власного капіталу, складіть модель Дюпона та проведіть факторний аналіз рентабельності власного капіталу. Зробіть висновки.

Таблиця 8.3 - Показники діяльності підприємства

Показники	За звітний період	За попередній період	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
Чистий дохід, тис. грн	150	140		
Чистий прибуток, тис. грн	50	60		
Середньорічна вартість активів, тис. грн	750	730		
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	480	430		

Задача 4. Фінансові менеджери підприємства «САКС» за критерій оптимізації структури капіталу обрали максимізацію рентабельності власного капіталу. З наведених у табл. 8.4 варіантів структури капіталу обґрунтуйте оптимальну структуру капіталу.

Таблиця 8.4 - Вибір оптимальної структури капіталу

Варіанти структури капіталу		Ставка	Рентабельність активів, %	Сила дії фінансового левериджу (без врахування оподаткування), %	Рентабельність власного капіталу (без врахування оподаткування), %
Частка власного капіталу, %	Частка позикового капіталу, %				
100	0	—	15		
80	20	10	15		
60	40	12	15		
50	50	14	15		
40	60	16	15		
20	80	18	15		

Задача 5. Заповніть табл. 8.5 і за її даними оцініть ефект залучення позикового капіталу в господарську діяльність. Побудуйте графіки залежності рентабельності власного капіталу від структури капіталу (позначте на осі абсцис прибуток до сплати відсотків та податків, на осі ординат — рентабельність власного капіталу). Визначте точку байдужості (точку перетину графіків) та фінансові критичні точки (точки перетину графіків з віссю абсцис). Зробіть висновки.

Таблиця 8.5 - Аналіз ефекту залучення позичкового капіталу, тис. Грн

Показники	Варіанти формування активів підприємства		
	I	II	III
Середньорічна вартість активів, в т.ч. сформована за рахунок: власного капіталу позичкового капіталу	10 000 10 000 —	10 000 5000 5000	10 000 2500 7500
Операційний прибуток до сплати відсотків та податків	200	200	200
Рентабельність активів, %			
Вартість позикового капіталу, %	—	15	15
Річні фінансові витрати			
Прибуток до оподаткування			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Рентабельність власного капіталу, %			
Ефект залучення активів за рахунок позикового капіталу (сила дії фінансового леввериджу)			

Задача 3. За даними фінансової звітності проведіть горизонтальний і вертикальний аналіз звіту про фінансові результати. Дайте оцінку динаміки і структури звіту про фінансові результати. Зробіть висновки.

Задача 5. За даними фінансової звітності проаналізуйте показники рентабельності. Визначте та проаналізуйте фактори рентабельності активів та рентабельності власного капіталу. Зробіть висновки.

Задача 7. За даними фінансової звітності оцініть ефект залучення позичкового капіталу в господарську діяльність (табл. 8.6).

Таблиця 8.6 - Оцінка фінансового левериджу, тис. грн

Показники	Варіанти структури капіталу		
	Зменшення на 10 % частки позикових коштів у структурі	Фактична структура капіталу	Збільшення на 10 % частки позикових коштів у структурі капіталу
Середньорічна вартість активів, у т.ч. сформована за рахунок: власного капіталу позикового капіталу			
Операційний прибуток до сплати відсотків та податків			
Рентабельність активів, %			
Річні фінансові витрати			
Прибуток до оподаткування			
Податок на прибуток			
Чистий прибуток			
Рентабельність власного капіталу, %			
Ефект залучення активів за рахунок позикового капіталу (сила дії фінансового левериджу)			

ТЕМА 9 АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінка ринкової позиції підприємства: аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища. Схема комплексного аналізу ефективності господарської діяльності. Аналіз виробництва і реалізації продукції. Аналіз можливостей використання резервів зростання обсягів виробництва продукції.

Аналіз собівартості продукції. Аналіз загальних факторів зміни собівартості одиниці продукції. Аналіз динаміки показників собівартості продукції. Аналіз резервів зниження собівартості.

Основні фактори розвитку підприємства, кількісна оцінка їх впливу. Коефіцієнти стійкості економічного зростання підприємства. Оцінка економічної динаміки суб'єкта господарювання.

1. Теоретичні питання

План

9.1 Сутність та характеристика показників ділової активності

9.2 «Золоте правило розвитку підприємства» в системі оцінки його ділової активності

2. Тести

1. Коефіцієнт стійкого зростання визначається так:

- а) Чистий прибуток / Власний капітал на початок періоду;
- б) Власний капітал на кінець періоду / Чистий прибуток;
- в) Реінвестований прибуток / Власний капітал на початок періоду;
- г) Власний капітал на кінець періоду / Реінвестований прибуток.

2. Коефіцієнт стійкого економічного зростання вказує:

- а) якими в середньому темпами збільшується майно підприємства за рахунок зовнішніх джерел фінансування;
- б) якими в середньому темпами збільшуються необоротні активи підприємства за рахунок власного капіталу;
- в) якими в середньому темпами збільшується власний капітал за рахунок реінвестованого прибутку;
- г) якими в середньому темпами збільшується власний капітал за рахунок залучення банківських кредитів.

3. Яким буде коефіцієнт стійкого зростання, якщо коефіцієнт оборотності активів становить 1,2, коефіцієнт фінансової залежності - 1,55, чистий прибуток - 800 тис. грн; сплачені дивіденди - 10; чистий дохід - 10000 тис. грн:

- а) 7,9 %;
- б) 186 %;
- в) 14,7 %;
- г) 6,7 %?

4. У формулі розрахунку якого з показників ділової активності в чисельнику відображається величина реінвестованого прибутку:

- а) коефіцієнт оборотності оборотних активів;
- б) коефіцієнт рентабельності власного капіталу;
- в) коефіцієнт рентабельності реалізації;
- г) коефіцієнт стійкого зростання?

5. Скільки днів триватиме фінансовий цикл підприємства, якщо тривалість операційного циклу становить 50 днів, середній період обороту дебіторської заборгованості — 10 середній період обороту кредиторської заборгованості — 15 днів:

- а) 40;
- б) 35;
- в) 60;
- г) 65?

6. Яке з тверджень правильне:

- а) додаткова емісія акцій приводить до надходження грошових коштів;
- б) у разі зростання обсягу за рахунок нерозподіленого прибутку фінансовий ризик підприємства збільшується;
- в) чим швидше активи здійснюють оборот, тим більше продукції може виробити підприємство;
- г) нерозподілений прибуток є внутрішнім джерелом збільшення власного капіталу.

7. У звітному періоді чистий прибуток становив 40 тис грн, виплачені дивіденди — 15, активи — 200 тис. грн., довгострокові зобов'язання — 10, поточні зобов'язання — 120 тис. грн.

Коефіцієнт стійкого зростання становить:

- а) 57,1 %;
- б) 12,5 %;
- в) 35,7 %;
- г) 55,6 %.

8. Фактор А/ВК (Активи/Власний капітал) у моделі коефіцієнта стійкого зростання характеризує:

- а) рентабельність власного капіталу;
- б) фінансову залежність підприємства;
- в) оборотність власного капіталу;
- г) ресурсовіддачу.

9. Прискорення обороту оборотних активів не веде до:

- а) абсолютного їх вивільнення з обороту;
- б) відносного їх вивільнення з обороту;
- в) підвищення коефіцієнта стійкого зростання;
- г) зниження коефіцієнта стійкого зростання.

10. На початок звітнього періоду власний капітал підприємства становив 5000 тис. грн., реінвестований прибуток за звітний період — 500. Якою буде чиста рентабельність реалізації, якщо коефіцієнт оборотності активів дорівнює 1,1, коефіцієнт фінансової залежності — 1,5, коефіцієнт реінвестування — 0,2:

- а) 30,3 %;
- б) 10 %;
- в) 33 %;
- г) 15,3 %?

11. Коефіцієнт внутрішнього зростання визначається так:

- а) Реінвестований прибуток / Власний капітал на початок періоду;
- б) Власний капітал на кінець періоду / Реінвестований прибуток;
- в) Реінвестований прибуток / Активи;
- г) Активи / Реінвестований прибуток.

12. У звітньому періоді прибуток до оподаткування становив 300 тис. грн, виплачені дивіденди — 25 тис. грн, активи — 1000 тис. грн. Яким буде коефіцієнт внутрішнього зростання:

- а) 30 %;
- б) 20 %;
- в) 2,5 %;
- г) 22,5 %?

13. У звітньому періоді коефіцієнт дивідендних виплат становив 0,1, чиста рентабельність реалізації — 0,2, коефіцієнт фінансової залежності — 1,7, оборотність активів — 1,3. Яким буде коефіцієнт стійкого зростання:

- а) 4,4 %;
- б) 48,6 %;

- в) 44,2 %;
- г) 39,8 %?

14. Якщо темпи фактичного зростання реалізації підприємства перевищують темпи стійкого зростання, то відновити баланс можливо за рахунок:

- а) збільшення дивідендних виплат;
- б) зменшення заборгованості;
- в) додаткової емісії акцій;
- г) збільшення активів.

15. У звітному періоді чистий прибуток підприємства становив 50 тис. грн, коефіцієнт реінвестування — 0,1. Яка буде сума власного капіталу на кінець звітного періоду, якщо коефіцієнт стійкого зростання дорівнює 0,2:

- а) 255 тис. грн;
- б) 30 тис. грн;
- в) 5 тис. грн;
- г) 55 тис. грн?

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Чому оборотність активів має вплив на ділову активність підприємства?
2. Обґрунтуйте заходи щодо підвищення ділової активності підприємства в умовах вітчизняної економіки.
3. Доведіть, що всі підприємства стикаються з проблемами зростання?
4. Чому проблема стійкого зростання зводиться до проблеми управління надлишком чи нестачею грошових коштів?

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Розкрийте сутність поняття «ділова активність».
2. Які цілі та завдання аналізу ділової активності?
3. Охарактеризуйте послідовність проведення аналізу ділової активності підприємства.
4. Які показники використовуються для оцінки ділової активності?
5. Що розуміється під стійким зростанням підприємства?
6. Як оцінити стійкість зростання підприємства?
7. Які існують шляхи забезпечення стійкого зростання підприємства?

8. Охарактеризуйте фактори підвищення ділової активності.
9. Розкрийте сутність моделювання періоду операційного, фінансового циклів
10. Які цілі та завдання аналізу співвідношення темпових показників діяльності підприємства
11. Які цілі та завдання аналізу стійкості економічного зростання підприємств

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Внутрішнім джерелом фінансування є облігації.
2. Уповільнення часу обороту призводить до додаткових витрат.
3. Коефіцієнт закріплення активів є оберненим до коефіцієнту оборотності.
4. В результаті перевищення темпів зростання оборотних активів над темпами зростання обсягів реалізації тривалість обороту збільшується.
5. Чим вище значення фінансового циклу, тим менша потреба підприємства в грошових коштах для придбання оборотних засобів.
6. Скорочення фінансового циклу зазвичай забезпечує зменшення операційного циклу.
7. Збільшення обсягів реалізації призводить до зменшення запасів та дебіторської заборгованості.

6. Які слова пропущені у наведеному тексті?

1. Ділова активність — це комплексна і динамічна характеристика. Вона характеризує підприємницьку діяльність загалом і ефективність використання _____ зокрема.
2. Чим швидше кошти здійснюють оборот, тим _____ продукції зможе виробити і реалізувати підприємство за однієї й тієї самої кількості капіталу, котрий у неї наявний.
3. Затримка руху засобів на будь-якій стадії виробництва призводить до _____ оборотності, потребує додаткового залучення засобів і може спричинити значне погіршення фінансового стану підприємства.
4. Якщо реалізація продукції була збитковою, то прискорення оборотності призводить до _____ фінансових результатів.
5. Ступінь ділової активності характеризують показники швидкості _____ засобів підприємства та рентабельності.
6. Зростання обсягу реалізації за рахунок нерозподіленого прибутку

_____ фінансовий ризик.

7. Надто високі темпи зростання можуть призвести до _____.

8. Підприємства _____, що застосовують тільки внутрішнє фінансування, зростають _____, ніж підприємства, що застосовують і внутрішні, і зовнішні джерела формування капіталу.

9. Якщо керівництво опирається в своїх рішеннях на минулі фінансові звіти, то темпи стійкого зростання підприємства _____ через інфляцію.

10. Щоб збільшити обсяги реалізації, необхідно _____ активи, за які необхідно платити.

Задача 1. Чистий дохід підприємства на початок періоду становив 245 тис. грн, на кінець періоду — 267; чистий прибуток на початок періоду — 35, на кінець періоду — 41 тис. грн. Заповніть таблицю 9.1. Визначте, чи виконується золоте правило підприємства і охарактеризуйте його економічну сутність.

Таблиця 9.1 - **Баланс підприємства, тис. грн**

Актив	Початок періоду	Кінець періоду	Пасив	Початок періоду	Кінець періоду
Основні засоби	132	?	Власний капітал	145	?
Запаси	68	70	Довгострокові зобов'язання	3	-
Дебіторська заборгованість	?	55	Короткостроковий кредит	?	5
Грошові кошти	8	13	Розрахунки та інші короткострокові пасиви	86	123
Витрати майбутніх періодів	1	1	Доходи майбутніх періодів	1	2
Баланс	247	267	Баланс	?	?

Задача 2. За даними табл. 9.2 проведіть порівняльний аналіз темпів фактичного та стійкого зростання підприємства. Побудуйте графік залежності темпів стійкого зростання від рентабельності активів (на осі абсцис позначте рентабельність активів, на осі ординат — темпи зростання).

Таблиця 9.2 - Аналіз темпів стійкого зростання підприємства

Показники	Значення
Коефіцієнт реінвестування	0,15
Чиста рентабельність реалізації	0,3
Коефіцієнт оборотності активів	0,7
Коефіцієнт фінансової залежності	1,6
Рентабельність активів	
Коефіцієнт стійкого зростання, %	
Коефіцієнт темпів фактичного зростання, %	10

Задача 3. За звітний період чистий дохід підприємства становив 360,8 тис. грн, чистий прибуток — 42 тис. грн., сплачені дивіденди — 22 тис. грн. Заповніть табл. 9.3 та визначте коефіцієнт стійкого зростання підприємства. Побудуйте розширену факторну модель для розрахунку коефіцієнта стійкого зростання. Порівняйте темпи стійкого зростання з фактичними темпами зростання, якщо чистий дохід за попередній період становив 328 тис. грн.

Таблиця 9.3 – Баланс підприємства, тис. грн

Актив	Початок періоду	Кінець періоду	пасив	Початок періоду	Кінець періоду
Основні засоби та інші необоротні активи	73	75	Власний капітал	120	?
Виробничі запаси	52	53	Довгострокові зобов'язання	21	18
Незавершене виробництво	14	?	Короткостроковий кредит	12	13
Готова продукція	25	26	Розрахунки та інші короткострокові пасиви	38	42
Дебіторська заборгованість	23	24			
Грошові кошти	4	5			
Баланс	?	?	Баланс	?	?

Задача 4. Заповніть табл. 9.4, 9.5, 9.6 і за їхніми даними побудуйте розширену факторну модель для розрахунку коефіцієнта стійкого зростання. Порівняйте фактичні темпи зростання з темпами стійкого зростання та проаналізуйте стійкість зростання підприємства.

Таблиця 9.4 – Показники балансу підприємства

Показники, тис. грн	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	Відхилення	
			+, -	%
Всього активів (А)	3000	4000		
Поточні активи (ПА)	2000	2800		
Власний капітал (ВК)	1500	1800		
Поточні пасиви (ПП)	900	1700		
Робочий капітал (РК)				

Таблиця 9.5 – Показники звіту про фінансові результати

Показники, тис. грн	Період		Відхилення	
	Попередній	Звітний	+, -	%
Чистий дохід (ЧД)	5500	8000		
Чистий прибуток (ЧП)	500	700		
Дивіденди (Д)	150	180		
Реінвестований прибуток				

Таблиця 9.6 – Побудова розширеної факторної моделі коефіцієнта стійкого зростання

Показники	Звітний період
Коефіцієнт реінвестування (ЧПрп/ЧП)	
Чиста рентабельність реалізації (ЧП/ЧД)	
Оборотність робочого капіталу (ЧД/РК)	
Коефіцієнт забезпечення робочим капіталом (РК/ПА)	
Коефіцієнт поточної ліквідності (ПА/ПП)	
Частка поточних зобов'язань у капіталі підприємства (ПП/А)	
Коефіцієнт фінансової залежності (А/ВКп)	
Коефіцієнт стійкості економічного зростання (ЧП ^{рп} /ВКп)	

Задача 5. За даними фінансової звітності заповніть табл. 9.7, 9.8, 9.9 і складіть розширену факторну модель для розрахунку коефіцієнта стійкого зростання. Порівняйте фактичні темпи зростання з темпами стійкого зростання. Визначте проблеми зростання підприємства та шляхи їх вирішення.

Таблиця 9.7 - Показники балансу підприємства

Показники, тис. грн	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення	
			+,-	%
Всього активів (А)				
Поточні активи (ПА)				
Власний капітал (ВК)				
Поточні пасиви (ПП)				
Робочий капітал (РК)				

Таблиця 9.8 - Показники звіту про фінансові результати

Показники, тис. грн	Період		Відхилення	
	попередній	звітний	+,-	%
Чистий дохід (ЧД)				
Чистий прибуток (ЧП)				
Дивіденди (Д)				
Реінвестований прибуток (ЧП ^{рп})				

Таблиця 9.9 - Побудова розширеної факторної моделі коефіцієнта стійкого зростання

Показники	Звітний період
Коефіцієнт реінвестування (ЧП ^{рп} /ЧП)	
Чиста рентабельність реалізації (ЧП/ЧД)	
Оборотність робочого капіталу (ЧД,РК)	
Коефіцієнт забезпечення робочим капіталом (РК/ПА)	
Коефіцієнт поточної ліквідності (ПА/ПП)	
Частка поточних зобов'язань у капіталі підприємства (ПП/А)	
Коефіцієнт фінансової залежності (А/ВКп)	
Коефіцієнт стійкості економічного зростання (ЧП ^{рп} /ВКп)	

ТЕМА 10 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиції, їх класифікація, види, взаємозв'язок. Аналітичний метод розрахунку рентабельності інвестицій. Поняття інвестиційного проекту та етапи його здійснення. Основні завдання та методи оцінки інвестиційних проектів. Факторний аналіз структури довгострокових інвестицій та джерел їх фінансування. Аналіз альтернативних проектів. Аналіз інвестиційних проектів в умовах інфляції і ризику.

Методика здійснення аналізу інвестиційної чутливості проекту. Ранжування конкуруючих інвестиційних проектів. Оптимізація розподілу інвестицій по декількох проектах. Оцінка інвестицій в інноваційну діяльність підприємства. Аналіз факторів, які впливають на формування потреби в додаткових капіталовкладеннях. Оцінка показників відносної забезпеченості підприємства основними фондами, інвестиційної активності, інноваційної відповідності. Аналіз інвестицій в облігації та акції. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства.

1. Теоретичні питання

План

10.1 Зміст і завдання аналізу інвестиційної діяльності підприємства

10.2 Комплексна інтегральна методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємства

2. Тести

1. Звичайні акції:

- а) дають право на фіксований дивіденд;
- б) дають власникові право голосу;
- в) не дають права голосу;
- г) надають першочергове право на участь у розподілі майна в разі ліквідації товариства.

2. Облігації підприємства:

- а) не гарантують права на фіксований дивіденд;
- б) емітуються для збільшення статутного капіталу.
- в) є зовнішнім джерелом позичкового капіталу;
- г) відноситься до короткострокових зобов'язань підприємства.

3. Капітальні інвестиції — це вкладання коштів у:

- а) грошові фонди;

- б) фондові інструменти;
- в) матеріальні активи;
- г) цінні папери.

4. Надходження коштів від інвестиційної діяльності забезпечується за рахунок:

- а) дивідендів від довгострокових фінансових інвестицій;
- б) реалізації продукції;
- в) короткострокових кредитів;
- г) кредиторської заборгованості.

5. Ставка дисконту, за якої чиста теперішня вартість проекту дорівнює нулю, характеризує:

- а) індекс рентабельності інвестицій;
- б) ризик;
- в) внутрішню норму доходу;
- г) дисконтний період окупності.

6. Дивідендну дохідність акції визначають:

- а) Прибуток на акцію / Дивіденди на акцію;
- б) Дивіденди на акцію / Прибуток на акцію;
- в) Чистий прибуток / Звичайні дивіденди;
- г) Дивіденди на акцію / Середня ринкова ціна акції.

7. Довгострокові фінансові інвестиції належать до:

- а) короткострокових зобов'язань;
- б) основного капіталу;
- в) перманентного капіталу;
- г) оборотного капіталу.

8. Привілейовані акції:

- а) дають право на фіксований дивіденд;
- б) не гарантують права на фіксований дивіденд;
- в) не надають першочергового права на участь у розподілі майна в разі ліквідації товариства;
- г) є внутрішнім джерелом фінансування.

9. Інвестиційний проект відхиляється, якщо:

- а) індекс рентабельності інвестицій більший від одиниці;
- б) якщо внутрішня норма доходу більша від вартості капіталу, залученого на здійснення проекту;

- в) чиста теперішня вартість проекту позитивна;
- г) чиста теперішня вартість проекту від'ємна.

10. Фінансові інвестиції — це вкладання коштів у:

- а) матеріальні активи;
- б) цінні папери;
- в) нематеріальні активи;
- г) оборотні фонди.

11. Очікувана дохідність та ризик найвищі для фінансового інструменту:

- а) казначейського векселя;
 - б) звичайної акції;
- Фінансовий аналіз: теорія і практика 195
- в) привілейованої акції;
 - г) державної облігації.

12. Довгострокові фінансові інвестиції — це фінансові інвестиції, що:

- а) утримуються до одного року з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків та дивідендів;
- б) не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;
- в) утримуються підприємством понад один рік, а також усі інші інвестиції, котрі не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;
- г) утримуються підприємством з метою збільшення прибутку за рахунок зростання вартості капіталу.

13. Отримання суб'єктом господарювання дивідендів належать до:

- а) інвестиційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) операційної діяльності;
- г) надзвичайної діяльності.

14. Преференції, які надаються власникам привілейованих акцій, можуть полягати в такому:

- а) переваги при розподілі ліквідаційної виручки;
- б) право голосу на загальних зборах акціонерів;
- в) дивіденди, що нараховуються залежно від прибутку підприємства;
- г) переважні права на придбання акцій нової емісії.

15. Для якого виду (видів) цінного папера властива залежність дохідності від прибутку підприємства:

- а) звичайної акції;

- б) облігації;
- в) привілейованої акції;
- г) звичайної та привілейованої акцій.

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Сформулюйте переваги і недоліки показників оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів.
2. Оцінювання інвестицій в інноваційну діяльність підприємства.
3. Охарактеризуйте інвестиційні потреби вітчизняних підприємств та джерела їх фінансування.
4. Обґрунтуйте переваги, які можуть отримати вітчизняні підприємства від іноземних інвесторів.
5. Наведіть принципи аналізу інвестиційних проектів в умовах інфляції та ризику.
6. Сформулюйте шляхи стимулювання інноваційної діяльності в Україні.
7. У чому різниця між інвестуванням та фінансуванням?

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Розкрийте сутність і мету інвестицій.
2. Назвіть класифікаційні ознаки інвестицій та види інвестицій за кожною з них.
3. Охарактеризуйте джерела фінансування інвестиційної діяльності підприємств.
4. Сформулюйте завдання фінансового аналізу інвестиційної діяльності підприємства.
5. В чому суть терміну «капітальні інвестиції»? Назвіть їхні форми.
6. Розкрийте сутність і мету управління капітальними інвестиціями підприємства.
7. Охарактеризуйте методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів.
8. Наведіть методики розрахунку показників оцінки ефективності інвестиційних проектів.
9. Дайте визначення фінансовим інвестиціям.
10. Які Вам відомі форми фінансових інвестицій?
11. Назвіть основні завдання та методи аналізу інвестицій у цінні папери.
12. Охарактеризуйте основні показники ринкової активності підприємства.

5. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Зворотній викуп акцій зазвичай збільшує прибуток на акцію.

2. Внутрішня норма прибутку є межею, нижче від якої проект має негативну загальну прибутковість.
3. Капітальні інвестиції - це довгострокові вкладання коштів у фінансові інструменти.
4. Джерелами фінансування капітальних інвестицій виступають тільки власні кошти підприємства.
5. Кожна гривня, яка буде отримана в майбутньому, коштує більше, ніж гривня, отримана сьогодні.
6. Акції загалом не мають встановленого терміну обігу, загалом вони вічні.
7. Якщо передбачено виплати однакових сум через однакові інтервали часу і наприкінці кожного інтервалу часу, то це ануїтет пренумерандо.
8. Дисконт (відносна знижка) характеризує приріст капіталу щодо кінцевої суми.
9. Чисті інвестиції — це сума додаткових грошових коштів, спрямованих на здійснення проекту інвестування.
10. Для того щоб інвестиційний проект було доцільно реалізовувати, його внутрішня норма доходу має бути меншою за середньозважену вартість інвестиційних ресурсів.

6. Які слова пропущені у наведеному тексті?

1. Внутрішня норма доходу характеризує _____ вартість капіталу, необхідного для фінансування інвестиційного проекту.
2. Конвертовані облігації — це іменні облігації, умовами випуску яких передбачена можливість їх обміну на _____ акції.
3. Коефіцієнт дивідендних виплат як різницю між одиницею та коефіцієнтом _____.
4. Якщо індекс рентабельності інвестицій більший від _____, то підприємство схвалює такий проект, оскільки матиме користь від його реалізації.
5. Потенційні прості акції — це фінансовий інструмент або інший контракт, за яким у майбутньому його власникові надається право на _____ акції.
6. Дисконтування — це процес визначення _____ вартості майбутніх грошових надходжень.
7. Гроші сьогодні дорожчі, ніж _____.
8. При порівнюванні інвестиційних проектів вибирається проект з _____ чистою теперішньою вартістю.
9. До _____ інвестицій не належать вкладання в корпоративні права інших підприємств.
10. Строк окупності інвестицій не повинен бути занадто _____.
11. Якщо дисконтна ставка дорівнює внутрішній нормі доходу, то чиста теперішня вартість проекту дорівнює _____.

Задача 1. Якою буде теперішня вартість облигації номіналом у 500 грн., якщо щорічний фіксований дохід становить 20 %, облигація погашається через 5 років, а середня ставка за довгостроковими борговими зобов'язаннями 12 %.

Задача 2. Заповніть табл. 10.1. На підставі чистої теперішньої вартості, індексу рентабельності інвестицій та внутрішньої норми доходу обґрунтуйте доцільність придбання нової технологічної лінії, якщо вартість лінії становить 10 млн грн; строк експлуатації — 5 років, амортизація обладнання — 10 % річних, чистий дохід за роками — 10 млн грн, 12 млн грн, 13 млн грн, 12,5 млн грн, 11 млн грн; поточні витрати — 4 млн грн у перший рік з наступним щорічним зростанням у 5 %; ліквідаційна вартість обладнання спрямовується на демонтаж лінії; середньозважена вартість капіталу — 15 %. Керівництво підприємства вважає, що строк окупності не повинен перевищувати 4 роки.

Таблиця 10.1 – Основні показники діяльності підприємства, млн грн

Показники	Роки				
	1	2	3	4	5
Чистий дохід					
Поточні витрати					
Амортизація					
Прибуток до оподаткування					
Податок на прибуток					
Чистий прибуток					
Чисті грошові надходження					

Задача 3. Визначте чисту теперішню вартість інвестиційного проекту, якщо доходи будуть надходити в сумі 20 тис. грн, 30 тис. грн і 45 тис. грн, відповідно через 2, 3 і 4 роки. Первісні інвестиції — 40 тис. грн, дисконтна ставка дорівнює 12 %.

Задача 4. За інвестиційним проектом вартістю 12 млн грн передбачаються грошові надходження у першому році 4 млн грн, у другому — 8 млн грн, у третьому — 6 млн грн. Визначте індекс рентабельності проекту, знаючи, що ставка дисконту дорівнює 10,5 %.

Задача 5. Визначте чисту теперішню вартість інвестиційного проекту з такими характеристиками: початкові інвестиції становлять 100 тис. грн доходи за роками надходять у сумі 40 тис. грн, 60 тис. грн., 70 тис. грн, 60 тис. грн. Вартість капіталу: а) 10 %; б) змінюється за роками — 10 %, 12 %, 13 %, 14 %.

Задача 6. Визначте теперішню вартість акцій ПАТ "Ансіо", якщо минулого року підприємство сплатило дивіденд 5 грн і прогнозується, що приріст дивідендів становитиме через рік 10 %, через 2 роки — 15, через 3 роки — 20 %. Після трьох років приріст дивіденду знизиться і стабільно становитиме 5 %. Необхідна ставка доходу — 10 %.

Задача 7. Фінансові менеджери АТ «Шкло» як критерій оцінювання інвестиційної привабливості цінних паперів обрали максимізацію чистого прибутку на акцію. Обґрунтуйте доцільність вкладання коштів у випуск акцій або облігацій та визначте граничне значення прибутку до сплати відсотків та податків, нижче від якого вигідніше випускати акції, а вище — облігації.

АТ «Шкло» необхідно додатково залучити для реалізації інвестиційної програми 400 тис. грн. За розрахунками експертів у результаті запровадження інвестиційного проекту прибуток до сплати відсотків та податків подвоїться.

Таблиця 10.2 – Оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів, тис. грн.

Показники	Існуюча структура капіталу	Структура капіталу при додатковому випуску акцій (на 400 тис.грн.)	Структура капіталу при додатковому випуску облігацій (на 400 тис.грн.)
Позичковий капітал	500		
Власний капітал	600		
Загальна сума капіталу	1100		
Кількість випущених акцій номіналом 20 грн. тис. шт.	30		
Прибуток до сплати відсотків та податків	200		
Фінансові витрати по позичкових коштах ($i=10\%$)			
Прибуток до оподаткування			
Чистий прибуток			
Чистий прибуток на одну акцію, грн./акцію			

ТЕМА 11. АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність кредитоспроможності та необхідність її оцінювання. Методологічні підходи до слідження кредитоспроможності підприємств. Рішення про кредитування. Ступінь кредитоспроможності позичальника.

Етапи та показники оцінювання фінансового стану позичальника. Система показників, що характеризують фінансовий стан позичальника та методика їх оцінювання.

Попередня оцінка позичальника. Показники платоспроможності позичальника. Показники фінансової стійкості. Показники надійності підприємства. Визначення класу позичальника. Порядок визначення інтегрованого показника

1. Теоретичні питання

План

- 11.1 Сутність кредитоспроможності та необхідність її оцінювання
- 11.2 Оцінювання кредитоспроможності позичальника

2. Тести

3. Теми рефератів та питання для обговорення

1. Етапи оцінювання фінансового стану позичальника - фізичної особи перед наданням йому позички.
2. Інформаційне забезпечення оцінювання фінансового стану потенційного позичальника.
3. Методологічні підходи оцінки кредитоспроможності позичальника комерційними банками України

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Розкрийте сутність кредитоспроможності та необхідність її оцінювання.
2. Охарактеризуйте методологічні підходи до слідження кредитоспроможності підприємств.
3. Розкрийте сутність етапів та показників оцінювання фінансового стану позичальника.

4. Охарактеризуйте систему показників, що характеризують фінансовий стан позичальника та методика їх оцінювання.
5. Наведіть методики попередньої оцінки позичальника.
6. Охарактеризуйте показники платоспроможності позичальника в системі оцінки його кредитоспроможності.
7. Охарактеризуйте показники фінансової стійкості позичальника в системі оцінки його кредитоспроможності підприємства.
8. Охарактеризуйте показники надійності підприємства в системі оцінки його кредитоспроможності.
9. Охарактеризуйте методи визначення класу позичальника.
10. Назвіть основні етапи порядку визначення інтегрованого показника кредитоспроможності підприємства.

6. Які слова пропущені в наведеному тексті ?

11. Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його _____, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань.
12. _____ активи відносяться до важко ліквідних активів.
13. Нестача робочого капіталу веде до _____ змінної частини оборотних активів та _____ постійної частини оборотних активів.
14. По стороні активів робочий капітал = _____ активи - _____ зобов'язання.
15. По стороні пасивів робочий капітал = _____ капітал + _____ зобов'язання - _____ активи.
16. Збільшення робочого капіталу, зумовлене випереджаючими темпами зростання оборотних активів порівняно з короткостроковими зобов'язаннями, як правило, супроводжується _____ грошових коштів.
17. Зменшення робочого капіталу, за рахунок швидших темпів росту поточних зобов'язань пов'язано з додатковими обсягами фінансування, одержаного на позичковій основі, тобто спостерігається _____ грошових коштів і водночас зменшується платоспроможність господарств.
18. У тих випадках, коли робочий капітал має _____ значення, поняття фінансового циклу не існує.
19. Порівняння активів, що повільно реалізуються, з довгостроковими і постійними пасивами відображає _____ платоспроможність.
20. Поточну платоспроможність підприємства аналізують, порівнюючи вартість _____ активів та _____ зобов'язань.

ТЕМА 12. КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Значення та необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Вимоги проведення комплексного фінансового аналізу. Методи узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства. Методика комплексної оцінки ефективності господарської діяльності. Узагальнюючі критерії оцінки кредитоспроможності підприємств. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємств. Нефінансові показники регулятивності і соціальної значущості діяльності підприємств.

Методи узагальнення результатів фінансового аналізу діяльності підприємства. Поняття прибутковості (рентабельності) підприємства. Аналіз рентабельності продукції. Аналіз показників прибутковості (рентабельності) та ділової активності. Методи рейтингової оцінки фінансового стану підприємства. Ефективність комплексного аналізу.

ПЛАН

- 12.1 Функціонально-організаційна структура комплексного фінансового аналізу
- 12.2 Методологія організації комплексної оцінки фінансового стану підприємства
- 12.3 Аналіз фінансових результатів в системі комплексної оцінки виробничо-господарської діяльності підприємства

3. Теми рефератів та питання для обговорення

- 1. Етапи комплексного оцінювання фінансового стану підприємства.
- 2. Інформаційне забезпечення комплексного оцінювання фінансового стану підприємства .
- 3. Методологічні підходи комплексного оцінювання фінансового стану підприємства.
- 4. Система показників матричної моделі виробничо-господарської діяльності підприємства

4. Питання для самоперевірки та аудиторного контролю знань

1. Розкрийте значення та необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства..
2. Охарактеризуйте вимоги проведення комплексного фінансового аналізу.
3. Розкрийте сутність методів узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства.
4. Охарактеризуйте методику комплексної оцінки ефективності господарської діяльності..
5. Наведіть узагальнюючі критерії оцінки кредитоспроможності підприємств.
6. Охарактеризуйте показники інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств.
7. Охарактеризуйте методи узагальнення результатів фінансового аналізу діяльності підприємства.
8. Охарактеризуйте поняття прибутковості (рентабельності) підприємства. 9. Охарактеризуйте методи рейтингової оцінки фінансового стану підприємства..
10. Назвіть основні показники визначення ефективності комплексного аналізу підприємства.

Які слова пропущені в наведеному тексті ?

1. Коефіцієнт Бівера дорівнює відношенню надходжень грошових коштів до загальної суми _____ підприємства.
2. Метою фінансової санації є покриття поточних _____ та усунення причин їх виникнення.
3. Санаційний прибуток утворюється внаслідок викупу підприємством акцій за курсом _____ від номінальної вартості цих прав.
4. Якщо за підсумками року коефіцієнт поточної ліквідності менше від одиниці й підприємство не отримало прибутку, то це ознака надкритичної _____.
5. Банкрутство пов'язане з неспроможністю юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги і виконати _____ перед бюджетом.

Задача 1. За даними фінансової звітності оцініть структуру балансу підприємства. Зробіть висновки щодо платоспроможності підприємства.

Задача 2. За даними фінансової звітності заповніть табл.12.1 (задача 2), за табл. 12.2 визначте клас підприємства. Проведіть спрощений скоринговий аналіз та наведіть висновки щодо платоспроможності підприємства.

Таблиця 12.1 – Оцінка структури балансу підприємства

Показники	На початок року	На кінець року	Норма коефіцієнта
Коефіцієнт поточної ліквідності			Не менше ніж 2
Коефіцієнт забезпеченості робочим капіталом			Не менше ніж 0.1
Коефіцієнт відновлення платоспроможності			Не менше ніж 1.0
Коефіцієнт втрати платоспроможності			Не менше ніж 1.0

Таблиця 12.2 – Баланс підприємства, тис. грн

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Основні засоби та інші необоротні активи	132	138	Власний капітал	145	147
Запаси	68	70	Довгострокові пасиви	3	1
Дебіторська заборгованість	36	55	Короткострокові кредити	12	5
Грошові кошти	8	13	Розрахунки та інші короткострокові пасиви	84	123
Баланс	244	276	Баланс	244	276

Задача 3. На підставі даних балансу та звіту про фінансові результати оцініть ймовірність настання банкрутства за моделлю Альтмана (Z83). Зробіть висновки.

Задача 4. Використовуючи фінансову звітність проведіть діагностику ймовірності банкрутства за допомогою моделі Спрінгейта. Зробіть висновки.

Таблиця 12.3 СКОРИНГОВА МОДЕЛЬ

Показник	Межі класів відповідно до критеріїв				
	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас
Рентабельність активів	30 % і більше	29,9 % - 20 %	19,9 % - 10 %	9,9 % - 1 %	Менше ніж 1 %
	50 балів	49,9 - 35 балів	34,9 - 20 балів	19,9 - 5 балів	0 балів
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,0 і більше	1,99 - 1,7	1,69 - 1,4	1,39 - 1,1	1,0 і менше
	30 балів	29,9 - 20 балів	19,9 - 10 балів	9,9 - 1 бала	0 балів
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,7 і більше	0,69 - 0,45	0,44 - 0,3	0,29 - 0,20	Менше ніж 0,2
	20 балів	19,9 - 10 балів	9,9 - 5 балів	5 - 1 бал	0 балів
Мінімальне значення межі	100 балів і більше	99 - 65 балів	64 - 35 балів	34 - 6 балів	0 балів

Задача 6. За даними фінансової звітності побудуйте модель Таффлера та проведіть діагностику ймовірності банкрутства підприємства. Зробіть висновки.

Задача 7. За даними фінансової звітності побудуйте модель Ліса та зробіть висновки, щодо ймовірності банкрутства підприємства.

Задача 8. Використовуючи фінансову звітність проаналізуйте ймовірність банкрутства за допомогою моделі Фулмера.

Задача 9. Використовуючи фінансову звітність проаналізуйте ймовірність банкрутства за допомогою моделей О. О. Терещенка.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 29.11.2022)
2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення 29.11.2022).
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/sp:max100> (дата звернення 29.11.2022).
4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрыя», 2020. 434 с.
5. Фінансовий аналіз. Кредитно-модульний курс. Посібник / Загурський О.. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 472 с.
6. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник / О. Я. Базилінська. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 328 с.
7. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. За заг. ред. Школьник І.О. [І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.] – Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
8. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2017. 440 с.
9. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
10. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
11. Фінансовий аналіз навч. посіб. / Н.О. Ковальчук, Л.С. Гаватюк, Н.І. Єрмічук – Чернівці: Рута, 2017. 256 с.
12. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: КНТУ, 2014. – 536 с.
13. Тринька Л.Я., Іванчук (Липчанська) О.В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2014. – 768 с.
14. Багацька, К. В. Фінансовий аналіз / К. В. Багацька, Т. А. Говорущко, О. О. Шеремет. - К.: Видавничий дім "АртЕк", 2014. - 320 с.

Додаткова

15. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Донецький національний університет економіки і

торгівлі імені Михайла Туган-Барановського; ред.: Т.Д. Косова, І.В. Сіменко. – К.: ЦУЛ, 2013. – 440 с.

16. Селіверстова Л.С. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник / Л.С. Селіверстова, О.В. Скрипник; За ред. С.М. Безрутченка. – К.: ЦУЛ, 2012. – 274 с.

17. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Ю.М. Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815 с.

18. Грабовецький Б.Є. Фінансовий аналіз та звітність: навчальний посібник / Б.Є.Грабовецький, І.В. Шварц.- Вінниця: ВНТУ, 2011.- 281 с.

19. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник / О.Я. Базилінська. – 2-ге вид.. – К.: ЦУЛ, 2011. – 328 с.

20. Яценко В.М. Фінансовий аналіз: навч. посібник / В.М. Яценко, О.М. Шинкаренко, Н.М. Бразілій. – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – 267 с.

21. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика: навч. посіб. (для студ. вищ. навч. закл.) – К.: Центр учбової літератури, 2009.- 328 с.

22. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник.- К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 488 с.

23. Дієва Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007.- 328 с.

24. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. - Х.: Фактор, 2007. – 784 с.

25. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник - К.: «Хай – Тек Прес», 2008.- 336 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. <http://www.zakon.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України

2. <http://www.minfin.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства фінансів України

3. <http://www.treasury.gov.ua> – офіційний сайт Державної казначейської служби України

4. <http://sfs.gov.ua> – офіційний сайт Державної фіскальної служби України

5. <https://www.nfr.gov.ua/> - офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг

6. <http://www.ck.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики

7. <http://www.bank.gov.ua> – офіційний сайт Національного банку України

8. <https://forinsurer.com> – інформаційний сайт про страховий ринок і страхування в Україні

9. <http://www.nbuv.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ	4
ТЕМА 1. ЗНАЧЕННЯ І ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ	4
ТЕМА 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ	9
ТЕМА 3. АНАЛІЗ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА	18
ТЕМА 4. АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	29
ТЕМА 5. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	36
ТЕМА 6. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	44
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	57
ТЕМА 7. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА	57
ТЕМА 8. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	62
ТЕМА 9. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	71
ТЕМА 10. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	80
ТЕМА 11. АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	87
ТЕМА 12. КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	89
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	93

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

«ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ»

*Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальностями 071 Облік і оподаткування
та 072 Фінанси, банківська справа та страхування*

Укладач: Ткаченко Ірина Петрівна

Підписано до друку _____ 2023

Обсяг 4 др. арк. Тираж ___ екз. Замовлення

25000, Кропивницький, вул. Є. Чикаленка, 3